

Publikatieblad

van de Europese Gemeenschappen

ISSN 0378-7079

C 14

35e jaargang

20 januari 1992

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	I <i>Mededelingen</i>	
	.....	
	II <i>Vorbereidende besluiten</i>	
	Economisch en Sociaal Comité	
92/C 14/01	Advies over de ontwerp-aanbeveling van de Raad inzake gemeenschappelijke criteria met betrekking tot toereikende inkomsten en prestaties in de stelsels voor sociale bescherming	1
92/C 14/02	Advies over de ontwerp-aanbeveling van de Commissie betreffende de bescherming van de waardigheid van vrouwen en mannen op het werk	4
92/C 14/03	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bijstand aan de Commissie en de samenwerking van de lid-staten bij het wetenschappelijk onderzoek van vraagstukken i.v.m. levensmiddelen	6
92/C 14/04	Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad betreffende de sluiting van bilaterale samenwerkingsovereenkomsten inzake wetenschap en technologie ten dienste van de milieubescherming (STEP) tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Noorwegen	9
92/C 14/05	Advies over het voorstel voor een besluit van de Raad betreffende de sluiting van bilaterale samenwerkingsovereenkomsten tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Republiek IJsland en het Koninkrijk Zweden voor onderzoek en technologische ontwikkeling op milieugebied: wetenschap en technologie ten dienste van de milieubescherming (STEP) en Europees programma voor klimatologie en natuurrampengevaar (Epoch)	10

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
92/C 14/06	Advies over het voorstel voor een Derde Richtlijn van de Raad tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het directe levensverzekeringsbedrijf en tot wijziging van de Richtlijnen 79/267/EEG en 90/619/EEG	11
92/C 14/07	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende het aanbrengen en het gebruik van het EG-conformiteitsmerkteken voor industriële produkten	15
92/C 14/08	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende het zwavelgehalte van gasolie	17
92/C 14/09	Advies over het verslag over de werking van Richtlijn 83/189/EEG in 1988 en 1989 (Voorkoming van technische handelsbelemmeringen)	20
92/C 14/10	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende specifieke maatregelen voor bepaalde landbouwprodukten ten behoeve van de Franse overzeese departementen	22
92/C 14/11	Advies over de mededeling van de Commissie: „Op weg naar transeuropese netwerken — Voor een communautair actieprogramma”	24
92/C 14/12	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad inzake een steunregeling voor sojabonen, kool- en rapzaad en zonnebloemzaad	29
92/C 14/13	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de goedkeuring van twee- of van driewielige motorvoertuigen	31
92/C 14/14	Advies over eenoudergezinnen	35
92/C 14/15	Advies over de Mededeling van de Commissie: „Op weg naar een gemeenschappelijke markt voor distributie — De handel binnen de Gemeenschap, de handelssector en de voltooiing van de interne markt”	39
92/C 14/16	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende wijziging van Verordening (EEG) nr. 3835/90 wat het stelsel van algemene tariefpreferenties betreft dat wordt toegepast op bepaalde produkten van oorsprong uit Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua en Panama	46
92/C 14/17	Advies over: <ul style="list-style-type: none"> — het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende verlenging in 1992 van de toepassing der Verordeningen (EEG) nrs. 3831/90, 3832/90 en 3835/90 van de Raad van 20 december 1990, houdende toepassing van algemene tariefpreferenties voor het jaar 1991 op bepaalde produkten van oorsprong uit ontwikkelingslanden en — het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende verlenging in 1992 van de toepassing van Verordening (EEG) nr. 3834/90 van de Raad van 20 december 1990, houdende verlaging voor het jaar 1991 van de heffingen voor bepaalde landbouwprodukten van oorsprong uit ontwikkelingslanden 	47

II

(Vorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies over de ontwerp-aanbeveling van de Raad inzake gemeenschappelijke criteria met betrekking tot toereikende inkomsten en prestaties in de stelsels voor sociale bescherming⁽¹⁾

(92/C 14/01)

De Raad heeft op 31 mei 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité over de bovengenoemde ontwerp-aanbeveling advies te vragen.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 oktober 1991 opgesteld. Rapporteur was mevrouw Maddocks.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen (bij 1 onthouding) is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. In acht lid-staten bestaat een „vangnet”-systeem, dat personen recht geeft op een minimuminkomen. In de overige vier lid-staten bestaat dit recht niet op nationaal niveau, maar wel in sommige regio's en gemeenten. Met de ontwerp-aanbeveling wordt beoogd dit recht in te voeren waar het nog niet bestaat, en waar dat wel het geval is, gemeenschappelijke algemene beginselen en criteria vast te stellen ten einde dit recht toe te kennen aan alle personen die op het grondgebied van de Gemeenschap verblijven.

1.2. Het Comité stemt in met de ontwerp-aanbeveling. Het recht op gegarandeerde inkomsten en prestaties van een niveau dat toereikend is om menswaardig te kunnen leven moet deel uitmaken van een breed opgezette, systematische campagne in alle lid-staten om armoede te bestrijden en een einde te maken aan alle vormen van sociale uitsluiting, met name op het gebied van onderwijs, werkgelegenheid, scholing, gezondheidszorg en huisvesting. Het Comité is het met de Commissie eens dat zulks thans het beste kan gebeuren door voor alle lid-staten gemeenschappelijke grondbeginselen en criteria vast te stellen, maar dat het niet de bedoeling is een strakke norm voor de hoogte van het voorgestelde gegarandeerde inkomen aan te geven, of vast te leggen hoe deze maatregel in de praktijk zijn beslag dient te krijgen.

1.3. Sinds het midden van de jaren '70 maakt de Commissie een studie van deze problematiek en voert zij programma's uit. Met het onderhavige voorstel wordt zowel gevolg gegeven aan een recente resolutie van de Raad van ministers van sociale zaken, als aan specifieke bepalingen van het Sociale Handvest. Daarnaast is het voorstel in overeenstemming met eerdere aanbevelingen van het Comité betreffende een door de afzonderlijke lid-staten toe te kennen individueel grondrecht op een toereikend en gegarandeerd minimuminkomen in de vorm van een uitkering ten behoeve van de sociale reïntegratie. Met dit inkomen moeten de rechthebbenden niet alleen maar in leven kunnen blijven; het moet hen ook een redelijke levensstandaard garanderen⁽²⁾. Het Economisch en Sociaal Comité heeft hierover het volgende standpunt ingenomen:

„Alleen een gegarandeerd minimuminkomen is beslist niet voldoende om armen de weg naar sociale reïntegratie en autonomie te helpen vinden. Het is een noodzakelijke stap om te voorkomen dat er gevallen van armoede ontstaan en zich uitbreiden die een ontwikkelde samenleving onwaardig zijn. Het is een belangrijk middel om een escalatie van omstandigheden te vermijden waarbij mensen die het financieel zeer moeilijk hebben langzaam maar

⁽¹⁾ PB nr. C 163 van 22. 6. 1991, blz. 3.

⁽²⁾ Advies van het Comité over armoede (PB nr. C 221 van 28. 8. 1989). Zie ook de ESC-brochure „Armoede” (ESC-89-013, 1989).

zeker tot bittere armoede vervallen. Een plotselinge daling van het inkomen of het verlies van het recht op sociale zekerheid is de *trigger* van een proces waarin de betrokkenen onherroepelijk worden meegesleept en waarbij zij achtereenvolgens geconfronteerd worden met inkomensderving, wegvallen van de familiebanden en de persoonlijke en sociale relaties, verlies van de maatschappelijke identiteit en uiteindelijk marginaliteit en uitsluiting.

Iemand die er zeker van kan zijn dat hij altijd — wat er ook moge gebeuren — over de nodige middelen zal beschikken om in zijn lichamelijke en geestelijke, maar ook in sociale en morele behoeften te kunnen voorzien, zal ongetwijfeld niet zo snel de moed opgeven. Zo kan dus worden voorkomen dat het iemand, soms voor lange tijd of zelfs definitief, aan de wilskracht, en ook de mogelijkheid, ontbreekt om ook de meest gewone problemen in het persoonlijke en gezinsleven te overwinnen (...)

(...) een sociaal minimum in te voeren, dat tegelijkertijd een zekere sociale rechtvaardigheid met zich meebrengt en als middel ter bestrijding van marginaliteit en uitsluiting dient⁽¹⁾."

Een aanbeveling van de Raad kan een belangrijke eerste stap op deze weg betekenen en bijdragen tot de verwezenlijking van een „sociaal Europa”.

1.4. Het voorgestelde individuele grondrecht op toereikende inkomsten en bijstand zou gebaseerd moeten zijn op door iedere afzonderlijke lid-staat vast te stellen en te omschrijven behoeften, waarbij rekening dient te worden gehouden met de heersende levensstandaard en het gemiddelde beschikbare inkomen. Een ieder die zich actief beschikbaar houdt voor arbeid en die qua gezondheid, leeftijd en gezinssituatie in staat is een beroep uit te oefenen, zou, indien nodig, van dit recht gebruik moeten kunnen maken. Hierbij moet echter wel worden opgemerkt dat niemand gedwongen mag worden werk te doen of een opleiding te volgen waarvoor hij onderbetaald wordt, *c.q.* waarvoor hij of zij duidelijk niet geschikt is. Willen de ten behoeve van de sociale en economische integratie te nemen begeleidende maatregelen op het gebied van huisvesting, gezondheidszorg en opleidingen effect sorteren, dan moeten zij bovendien aan een kwaliteitscontrole worden onderworpen. Opleidingen met name moeten zinvol en stimulerend zijn en reële kansen bieden op het vinden van passend en vast werk.

1.5. Het Comité steunt het Commissievoorstel en wijst erop dat het probleem in eerste instantie van financiële aard is. Daarnaast gaat het erom maatregelen te treffen en bijstand te verlenen om sociale uitsluiting te bestrijden of, liever nog, te voorkomen; de Commissie geeft terecht aan welke fundamentele morele en sociale uitdagingen hier liggen. Zij zou wat meer kunnen doen uitkomen dat sociale integratie en „zelfhulp” in de eerste plaats bereikt moeten worden door middel van stimulerende en preventieve maatregelen. Het voorstel

wou eveneens aan duidelijkheid winnen, indien het „pakket” als „contract voor sociale integratie” werd voorgesteld.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Juridische grondslag

2.1.1. Het Comité betwijfelt of het voorstel uitsluitend op artikel 235 van het Verdrag gebaseerd dient te zijn. Zou er niet ook naar de artikelen 2 en 117 (levensstandaard) verwezen moeten worden? Volgens artikel 117 zijn de lid-staten „van mening” dat een „verbetering van de levensstandaard (...) van de werknemers” zal „voortvloeiën” uit de „werking van de gemeenschappelijke markt”. In het huidige Commissievoorstel betreffende gegarandeerde toereikende inkomsten wordt echter beweerd dat de omvang en intensiteit van de „vormen van sociale uitsluiting” van de arbeidsmarkt „des te groter zullen zijn als de interne markt eenmaal een feit is” (althans in het begin)⁽²⁾. Het Comité acht het daarom verstandig zich te beroepen op artikel 8b, dat in principe ten doel heeft „een evenwichtige vooruitgang in het geheel der betrokken sectoren te garanderen”.

2.2. EG-instrument

Het Comité stelt vast dat het thans voorgestelde instrument een aanbeveling is. De aanbeveling moet als een eerste stap worden beschouwd; aangezien de Europese integratie voortschrijdt en de stelsels voor sociale zekerheid onderling worden aangepast, zou het Comité er bij de Commissie op aan willen dringen in het licht van de geplande evaluatiemethode en het voor te leggen verslag over de gemaakte vorderingen na te denken over een meer bindend EG-instrument.

2.3. Toepassing

2.3.1. Het Comité deelt de mening dat personen van het in de aanbeveling genoemde recht gebruik moeten kunnen maken zolang zij aan de gestelde voorwaarden voldoen.

2.3.2. Het Comité is van mening dat het in de aanbeveling genoemde recht moet gelden voor een ieder die overeenkomstig nationale en communautaire bepalingen in een lid-staat verblijft⁽³⁾.

2.3.3. De in de aanbeveling voorgestelde gegarandeerde inkomsten moeten als een springplank voor volledige reïntegratie in de samenleving worden beschouwd. De uitkering moet worden verstrekt in het kader van het op deze volledige integratie toegespitste beleid en van de daarvoor ontwikkelde strategieën. Daarbij moet aan de volgende maatregelen worden gedacht: hulp bij het zoeken van werk, adviescentra,

⁽¹⁾ Brochure, *op. cit.*

⁽²⁾ Punt 3 van de memorie van toelichting.

⁽³⁾ PB nr. C 329 van 30. 12. 1989.

onderwijs en opleidingen, toegang tot huisvestingsvoorzieningen en gezondheidszorg, enz. Voor deze maatregelen moeten minimumnormen gelden:

- de maatregelen moeten facultatief zijn en rekening houden met de waardigheid van de rechthebbende en met diens verplichting zich actief beschikbaar te houden voor werk en gepaste scholing indien zijn leeftijd, gezondheidstoestand en gezinssituatie hem daartoe in staat stellen,
- doel van scholingsmaatregelen moet zijn het verwerven van erkende kwalificaties,
- bij alle activiteiten moet worden voldaan aan de door de lid-staten en de Gemeenschap vastgestelde normen inzake de gezondheid en veiligheid op de werkplek,
- personen die het in de aanbeveling voorgestelde gegarandeerde minimuminkomen ontvangen en een cursus volgen of werkervaring opdoen als onderdeel van het beleid gericht op hun sociale en economische reïntegratie, moeten precies dezelfde rechten hebben als andere werknemers, inclusief het recht op vakbondsvertegenwoordiging.

2.3.4. De financiële steun moet gepaard gaan met een „morele inspanning” van de samenleving om de sociale samenhang te versterken. Verder vindt het Comité dat er ook een preventief beleid nodig is, omdat in eerste instantie moet worden voorkomen dat er gevallen van sociale uitsluiting ontstaan. Hierbij kan worden gedacht aan het geven van advies aan mensen die onder een schuldenlast gebukt gaan, aan maatregelen ter bestrijding van drugs en andere vormen van verslaving, en aan maatregelen om te vermijden dat mensen uit de arbeidsmarkt stappen.

2.3.5. Het Comité onderschrijft de opvatting dat het recht op een toereikend niveau van inkomsten en prestaties een persoonlijk recht is, gebaseerd op bepaalde behoeften, maar dat daarbij wel rekening moet worden gehouden met de gezinssituatie. Dit betekent echter niet dat het niveau van de in de aanbeveling genoemde persoonlijke minimumuitkering moet worden verlaagd omdat de betrokkene ook een uitkering ontvangt voor zijn/haar kind *c.q.* kinderen. Het zou onrechtvaardig zijn als de armste gezinnen een dergelijk elementair

recht zouden moeten ontberen, en de armste ouders dientengevolge van de inkomsten van hun kinderen moeten leven.

2.3.6. Het Comité stelt zich op het standpunt dat personen die in aanmerking willen komen voor de te garanderen minimumuitkering de plicht hebben naar hun beste vermogen en op nauwgezette wijze waarheidsgetrouwe inlichtingen te verschaffen die nodig zijn om vast te kunnen stellen of zij daarvoor inderdaad in aanmerking komen, en zo ja, om deze uitkering daadwerkelijk te kunnen verlenen.

2.3.7. Naar het oordeel van het Comité is het in de aanbeveling voorgestelde gegarandeerde minimuminkomen een sociale-bijstandsmaatregel, en geen vorm van sociale zekerheid waarvoor premie moet worden betaald.

2.3.8. Het Comité is het erover eens dat het niet uitvoerbaar is alle lid-staten ertoe te verplichten een minimumuitkering te garanderen waarvan de hoogte afhangt van een overal in de Gemeenschap gelijk percentage van het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking. Het Comité vindt wel dat de lid-staten zich bij het vaststellen van de hoogte van een uitkeringsbedrag dat als toereikend kan worden beschouwd, door aanvaarde objectieve criteria moeten laten leiden.

2.3.9. Het Comité huldigt het standpunt dat iedereen recht moet hebben op duidelijke informatie over de uitvoeringsbepalingen van deze aanbeveling en over de beroepsprocedure.

2.3.10. Het Comité vindt dat overwogen moet worden, althans in het begin hulp te bieden aan lid-staten die moeite hebben de bepalingen uit de aanbeveling na te leven, en dat deze lid-staten moeten worden gestimuleerd ten volle gebruik te maken van de financiële middelen die kunnen worden ingezet om dit probleem te lijf te gaan.

2.3.11. Het Comité stemt ermee in dat de vereiste maatregelen geleidelijk en binnen vijf jaar na goedkeuring van deze aanbeveling worden ingevoerd, en dat de grootste noden het eerst worden gelenigd.

2.3.12. Het Comité stemt ook in met de voorgestelde evaluatiemethode, en zou er bij de lid-staten op aan willen dringen alle medewerking te verlenen voor het opstellen van het periodieke verslag.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
François STAEDLIN

Advies over de ontwerp-aanbeveling van de Commissie betreffende de bescherming van de waardigheid van vrouwen en mannen op het werk

(92/C 14/02)

De Commissie heeft op 4 oktober 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité over de bovengenoemde ontwerp-aanbeveling advies te vragen.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Maddocks.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met ruime meerderheid van stemmen (1 stem tegen) is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité is ingenomen met de ontwerp-aanbeveling van de Commissie en de begeleidende gedragscode, die duidelijk in de lijn ligt van het in de resolutie van de Raad van 29 mei 1990 betreffende de bescherming van de waardigheid van vrouwen en mannen op het werk⁽¹⁾ gegeven mandaat. In het voorstel wordt terecht opgemerkt dat ongewenst gedrag dat afbreuk doet aan de waardigheid van vrouwen en mannen op het werk „onaanvaardbaar” is en „in bepaalde omstandigheden” in strijd kan zijn met het beginsel van gelijke behandeling in de zin van de artikelen 3, 4 en 5 van Richtlijn 76/207/EEG van de Raad.

1.2. Het is moedig van de Commissie openlijk te verklaren dat ongewenste intimiteiten op het werk geen „zeldzaam verschijnsel” zijn en „desastreuze gevolgen voor de gezondheid, het zelfvertrouwen, het moreel en de prestatie van de betrokkenen” kunnen hebben. Een eerste stap ter bevordering van de bewustwording en vervolgens van voorkoming van het probleem is inderdaad aan te tonen hoe zwaar het is onderschat zowel wat het aantal betrokken personen als het type gedragingen betreft.

1.3. Om die reden is het Comité dan weer teleurgesteld dat de voorgestelde „gedragscode” slechts in de vorm van een aanbeveling van de Commissie wordt gepresenteerd. Gezien de ernst en de omvang van het probleem van de ongewenste intimiteiten of van ongewenst gedrag dat afbreuk doet aan de waardigheid van vrouwen en mannen op het werk en gezien het feit dat ministers zich reeds over het vraagstuk hebben uitgesproken, is het Comité van mening dat op zijn minst een aanbeveling van de Raad nodig is, welke in een later stadium, nadat de situatie overal in de EG nauwlettend is gevolgd, eventueel zou kunnen leiden tot een communautair rechtsmiddel met meer bindende kracht, waarbij de juiste mate van politieke inzet en van waakzaamheid gegarandeerd zijn.

1.4. In dit verband dienen het voorstel en de gedragscode niet alleen aan te zetten tot maatregelen ter be-

scherming van de waardigheid van vrouwen en mannen op het werk, maar bovendien de lid-staten er serieus toe aan te sporen het geschatte aantal gevallen in kaart te brengen en in de gaten te houden, ten einde adequate tegenmaatregelen te kunnen treffen en de doeltreffendheid vast te kunnen stellen van een gedurende een periode van drie jaar ten uitvoer te leggen beleid.

1.5. De omschrijving die in artikel 1 van de ontwerp-aanbeveling en in punt 2 van de gedragscode wordt gegeven van „ongewenst gedrag van seksuele aard” komt overeen met de omschrijving die daarvan reeds is gegeven in de resolutie van de Raad van 29 mei 1990. Het Comité is het hartgrondig eens met deze omschrijving, waarin duidelijk wordt benadrukt dat het om „ongewenst” gedrag gaat, ter onderscheiding van „vriendelijk gedrag dat wordt geapprecieerd en wederzijds is”. Het Comité vindt dat de Commissie ten minste in overweging zou moeten nemen praktische voorbeelden van gedragingen die volgens haar onder de omschrijving vallen, in de vorm van een bijlage aan de gedragscode toe te voegen. Dit zou zowel van nut kunnen zijn voor de interpretatie van de gedragscode als voor de bewustwording van de bedrijfsleiding en de werknemers van wat eigenlijk beledigend gedrag vormt of ongewenste intimiteiten op het werk zijn. Het Comité zou daar nog aan willen toevoegen dat een dergelijke uitgebreidere, zij het niet volledige, uitleg van nut zou kunnen zijn voor preventieve en op het geven van vorming gerichte beleidsmaatregelen op dit gebied, alsmede voor het opnemen van passende clausules in collectieve arbeidsovereenkomsten.

1.6. Het is van doorslaggevend belang in deze kwestie dat er gezorgd wordt voor een eerlijke en een evenwichtige benadering wanneer klachtenprocedures worden ingesteld, zodat de bewijslast niet volledig bij hetzij de klagende partij, hetzij de vermeende schuldige wordt gelegd. Het Comité dringt er bij de Raad daarom nogmaals op aan het reeds lang voorliggende voorstel van de Commissie inzake wijziging van de bewijslast in gevallen van discriminatie op grond van het geslacht, goed te keuren.

1.7. Het Comité is zich er, ten slotte, maar al te goed van bewust dat de gedragscode en de daarin vervatte

⁽¹⁾ PB nr. C 157 van 27. 6. 1990, blz. 3.

voorstellen betreffende de verantwoordelijkheid, vorming, informele oplossing van problemen, adviezen, officiële klachtenprocedures, onderzoek en disciplinaire maatregelen, hoewel die allemaal beslist noodzakelijk zijn, en afgestemd moeten zijn op de omvang en de structuur van de onderneming, toch alleen nog maar het topje van de ijsberg raken. Dit is een algemeen maatschappelijk probleem, dat niet kan worden opgelost met gedragscodes of wettelijke maatregelen alleen, maar door educatie en aanhoudende bewustmakingscampagnes. Om deze reden dienen de lid-staten het voorstel, zowel in de startfase als naderhand wanneer moet worden toegezien op de resultaten en de bevindingen, zeer serieus te nemen. Hopelijk worden de lid-staten duidelijke richtsnoeren gegeven voor de wijze waarop dit toezicht dient te geschieden. Het zou zinvol kunnen zijn te verwijzen naar goede praktijken her en der in de Gemeenschap.

1.8. Het Comité zou er ook bij de Commissie op aan willen dringen te overwegen hoe de gedragscode kan worden ingepast in haar actuele voorstellen inzake gezondheid en veiligheid op het werk.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Het Comité stelt de Commissie voor de laatste zin van de tweede alinea van de inleiding tot de gedragscode te schrappen („het kan tevens nodig zijn om rekening te houden met landelijke of plaatselijke praktijken”).

2.2. Met betrekking tot de derde alinea van punt 3 van de gedragscode, zou het Comité erop willen wijzen dat „geslacht” niet altijd de doorslaggevende factor is

bij de vraag wie lastig gevallen wordt. Sexuele geaardheid kan ook een factor zijn, zoals in punt 1 van dezelfde code wordt gesteld. De Commissie zou misschien een aparte voorziening kunnen treffen voor dergelijke gevallen, aangezien personen die door mensen van hetzelfde geslacht worden lastiggevallenen, wellicht geen beroep kunnen doen op de richtlijn „gelijke behandeling” of op nationale rechtsregels inzake discriminatie op grond van het geslacht.

2.3. Onder B „Procedures” dient de laatste zin van de eerste alinea als volgt te worden gewijzigd:

„Bij dergelijke adviezen moet uiteraard worden gewezen op mogelijke sancties tegen werknemers die zich schuldig maken aan seksueel intimiderend gedrag en op de wettelijke rechten van de werknemer en op een eventuele termijn waarbinnen deze moeten worden uitgeoefend, op grond van bestaande wettelijke bepalingen ter bestrijding van discriminatie op grond van het geslacht.”

2.4. Aan punt B, IV „Onderzoek” (tweede alinea) zou moeten worden toegevoegd dat zowel de aanklager als de beschuldigde zich ook door iemand moet kunnen laten vergezellen.

2.5. In punt 6 van de gedragscode dient duidelijk te worden gesteld dat de vakbonden een vitale rol moeten spelen bij de invoering en toepassing van en het toezicht op de gedragscode op de werkplek, te zamen met de bedrijfsleiding.

2.6. Het Comité adviseert aan artikel 4 van de aanbeveling toe te voegen „en de doeltreffendheid ervan te beoordelen”.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bijstand aan de Commissie en de samenwerking van de lid-staten bij het wetenschappelijk onderzoek van vraagstukken i.v.m. levensmiddelen⁽¹⁾

(92/C 14/03)

De Raad heeft op 26 april 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Gardner.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In de Gemeenschap dienen in toenemende mate taken te worden verricht waarbij objectieve wetenschappelijke beoordeling van levensmiddelen nodig is, vooral i.v.m. nieuwe Gemeenschapswetgeving en met de op handen zijnde opheffing van de binnengrenzen. Deze toename is bovendien ook het gevolg van internationale overeenkomsten, zoals de Algemene Overeenkomst betreffende tarieven en handel (GATT). Bedoeld zijn taken als:

- beoordeling van de gebruiksveiligheid van additieven,
- onderzoek naar contaminanten en naar het effect ervan op de volksgezondheid,
- onderzoek naar voedselverbruik en aanvaardbare inname in de hele Gemeenschap,
- microbiologie,
- nieuwe levensmiddelen,
- hulp bij het uit de weg ruimen van secundaire belemmeringen voor de uitvoer van levensmiddelen en landbouwproducten uit de Gemeenschap.

1.2. In plaats van een grote uitbreiding van het bij de Gemeenschap werkzame personeel, stelt de Commissie voor, de werkzaamheden van het Wetenschappelijk Comité voor de menselijke voeding (SCF) te ondersteunen door:

- bij de Commissie een klein aantal personeelsleden hiervoor in te zetten,
- een regeling uit te werken waardoor het voorbereidend werk door de bestaande instellingen in de lid-staten wordt verricht.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het doel van het voorstel is, gebruik te maken van de grote deskundigheid en specialistische kennis die

in de lid-staten voorhanden is. Overigens heeft het Comité reeds in 1986 een soortgelijk voorstel voor taakverdeling en samenwerking tussen de nationale overheden gedaan⁽²⁾. Ook heeft het Comité al eerder de uitvoering van verscheidene in het voorstel genoemde specifieke taken gesuggereerd⁽³⁾⁽⁴⁾.

Het Comité is dan ook bijzonder opgetogen over dit kostenbesparende voorstel, onder voorbehoud van de onderstaande opmerkingen.

2.2. Grondbeginselen

Het Comité roept de Commissie op om bij deze hervorming de onderstaande grondbeginselen in acht te nemen:

- Het SCF dient als tevoren uit vooraanstaande wetenschappers te bestaan, onder wie medici, die volkomen onafhankelijk moeten zijn.
- De gebieden waarop de leden van het SCF bevoegd zijn, dienen tot alle nieuwe werkterreinen te worden uitgebreid.
- Het publiek moet kennis kunnen nemen van de werkzaamheden van het SCF.
- Het SCF moet ook in de toekomst rekening houden met het werk van andere EG-comités op de desbetreffende terreinen.

2.3. Openbaarheid en inbreng van het publiek

Deze beide zaken dienen te worden verbeterd. Het Comité is van mening dat er een regeling dient te komen om:

⁽²⁾ Advies over de voltooiing van de interne markt: communautaire wetgeving inzake levensmiddelen (PB nr. C 328 van 22. 12. 1986, par. 5.5).

⁽³⁾ Advies over voedingswaarde — Etikettering voor levensmiddelen (PB nr. C 159 van 26. 6. 1989, par. 5.2 en 6.8).

⁽⁴⁾ Doc. ESC nr. 409/91, advies over zoetstoffen die in levensmiddelen mogen worden gebruikt (PB nr. C 120 van 6. 5. 1991, par. 2.4).

⁽¹⁾ PB nr. C 108 van 23. 4. 1991, blz. 7.

- het publiek ervan in kennis te stellen dat een bepaald onderwerp in studie zal worden genomen. Aldus zal een gedachtenwisseling op gang kunnen worden gebracht onder degelijk geïnformeerde betrokkenen,
- betrokken partijen gelegenheid te bieden een nuttige bijdrage te leveren,
- de bevindingen van het SCF zo spoedig mogelijk openbaar te maken.

Een dergelijke procedure moet echter de mogelijkheid open laten om snel op te treden in spoedeisende gevallen waarmee het openbaar belang gemoeid is of die betrekking hebben op handelsbelemmeringen en waarvoor de Commissie wellicht dringend advies nodig heeft (zie 3.3 voor urgentieprocedures).

Bovendien zou een deel van de nieuwe middelen moeten worden gebruikt om de publikatie te bekostigen van informatie over het werk van het SCF en van de aan de Commissie gedane aanbevelingen. Deze informatie dient in voor het publiek en de media begrijpelijke taal gegeven te worden.

2.4. *Werkwijze*

In de eigenlijke tekst van de voorgestelde richtlijn wordt nergens gesproken van de wijze waarop de samenwerking dient te verlopen. Alleen in de toelichting worden enkele basisvereisten opgesomd, zoals de eis dat de rapporteur van het SCF uit een andere lid-staat dient te komen dan de beoordelingsinstantie. Het Comité stelt dan ook voor, de werkwijze als bijlage 2 in het richtlijnvoorstel op te nemen (zie 3.5).

2.5. *Deskundigheid van het SCF*

Het SCF bestaat uit een kern van achttien leden uit alle lid-staten. De detailbehandeling van een onderwerp begint gewoonlijk eerst in een vakgroep, waarvan gecoöpteerde leden deel kunnen uitmaken die specialistische kennis over het behandelde onderwerp bezitten.

Het SCF heeft zich tot dusver voornamelijk beziggehouden met onderwerpen op het gebied van de toxicologie; de meeste van zijn leden zijn dan ook vooral op dit gebied gespecialiseerd. Nu echter voeding, microbiologie, nieuwe levensmiddelen enz. een belangrijker deel van de taak van het Comité gaan uitmaken, dient de samenstelling ervan daaraan te worden aangepast.

Het Comité stelt dan ook voor dat bij de volgende driejaarlijkse vernieuwing van het SCF leden worden aangetrokken die deskundig zijn op alle belangrijke terreinen waarop het werkzaam is. Misschien zou het zelfs goed zijn, binnen het SCF permanente subcomités in te stellen om de diverse werkzaamheden af te wikkelen die in toenemende mate aan dit orgaan zullen worden opgedragen.

Wanneer een bepaald probleem door andere bevoegde comités [zoals het Comité voor farmaceutische specia-

liteiten of het Comité voor geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik⁽¹⁾] wordt of is besproken, dan dient het SCF van alle onderzoeksgegevens van deze comités in kennis te worden gesteld.

2.6. *Mogelijke problemen*

a) Nationale instellingen voor wetenschappelijk onderzoek hebben vaak meer dan genoeg te doen met het werk in eigen land. Hoewel de lid-staten voor het voor rekening van de Commissie verrichte werk betaald zullen worden, kan het Comité zich voorstellen dat het moeilijkheden kan opleveren, voldoende prioriteit aan het EG-werk toe te kennen.

b) Anderzijds beschikken sommige kleinere en minder welvarende staten over beperkte mogelijkheden voor wetenschappelijk onderzoek. Het Comité zou graag zien dat de Commissie nagaat, op welke wijze financiële steun kan worden verleend om dit te ondervangen.

3. *Bijzondere opmerkingen*

3.1. *Artikel 1*

In verband met wat in paragraaf 2.6 A is gezegd, zal het wellicht verstandig zijn de mogelijkheid achter de hand te houden om de lid-staten te verplichten de Commissie alle nodige documenten te verstrekken, zoals Richtlijn 89/608/EEG dat doet.

3.2. *Artikel 4*

Volgens de memorie van toelichting wil de Commissie hiermee landen helpen die over minder wetenschappelijke mogelijkheden beschikken. Van dit artikel zal echter ook gebruik moeten worden gemaakt om hulp te verkrijgen van landen met een hoog niveau van wetenschappelijke kennis, zoals Zwitserland, de Verenigde Staten en Canada.

Hoewel de EG nu al met de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) en *Joint* [Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO)-WGO] *Expert Committee on Food Additives* (JECFA) (de tegenhanger van het SCF bij de WGO) samenwerkt, zou het tenslotte nuttig zijn aan deze samenwerking een formele grondslag te geven.

Dit artikel dient dus bindende kracht te krijgen en ook samenwerking met de WGO te omvatten.

3.3. *Artikel 5*

In de meeste richtlijnen wordt aan het Permanent Comité voor levensmiddelen regelgevende bevoegdheid gegeven. Het zou waarschijnlijk raadzaam zijn dat ook in dit geval te doen.

⁽¹⁾ PB nr. L 15 van 17. 1. 1987.

In dit artikel dient ook te worden bepaald dat maatregelen conform bijlage 2 dienen te worden getroffen.

In paragraaf 2.3 wees het Comité op de noodzaak het publiek bij de in studie zijnde kwesties te betrekken, behalve in dringende gevallen. Deze uitzondering om dringende redenen dient in dit artikel te worden geregeld.

3.4. *Bijlage 1*

3.4.1. Derde gedachtenstreep: onderzoeken naar voedselgebruik dienen uiteraard op landelijk niveau te worden uitgevoerd. De Commissie en het SCF zouden echter met de lid-staten protocollen moeten afsluiten om te zorgen dat de landelijke en regionale gegevens onderling vergelijkbaar zijn.

3.4.2. Microbiologie en nieuwe levensmiddelen dienen uitdrukkelijk, en niet slechts impliciet, te worden vermeld.

3.4.3. (In de Duitse tekst is een fout geslopen; er staat ook een gedachtenstreepje meer dan in het origineel.)

3.5. *Bijlage 2* (dient aan de richtlijn te worden toegevoegd)

Procedure voor beoordeling in samenwerkingsverband

Deze procedure moet ten minste de volgende regels omvatten:

- het detailonderzoek voor de beoordeling wordt uitgevoerd door nationale instanties,
- de rapporteur van het SCF voor de menselijke voeding die een bepaalde zaak behandelt, is van een andere lid-staat dan de beoordelingsinstantie,
- het SCF-secretariaat van de Commissie verricht de dagelijkse werkzaamheden, zoals de verspreiding van beoordelingsdossiers en alle kwesties van algemene documentatie,
- op de uitvoering van de samenwerkingsprocedure wordt toezicht uitgeoefend door het Permanent Comité voor levensmiddelen, dat bijzondere aandacht besteedt aan prioriteiten, middelen en de evenwichtige verdeling van de werkzaamheden,
- de lid-staten verschaffen de middelen voor de gedetailleerde beoordeling en de Commissie voorziet in middelen voor de financiering van de samenwerking,
- gespecialiseerd personeel van nationale instellingen of andere bevoegde instanties wordt gedetacheerd bij het SCF-secretariaat of andere bevoegde lichamen,
- behalve in dringende gevallen wordt openbaar gemaakt wanneer met een onderzoek wordt begonnen,
- behalve in dringende gevallen hebben betrokken partijen gelegenheid een nuttige bijdrage te leveren,
- conclusies worden zo gauw mogelijk gepubliceerd.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
François STAEDLIN

Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad betreffende de sluiting van bilaterale samenwerkingsovereenkomsten inzake wetenschap en technologie ten dienste van de milieubescherming (STEP) tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Noorwegen ⁽¹⁾

(92/C 14/04)

De Raad heeft op 17 juni 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 130 Q van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 oktober 1991 opgesteld. Rapporteur was de heer von der Decken.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie, maar plaatst hierbij wel een aantal kanttekeningen.

2. Het Comité heeft over de programma's STEP en Epoch 1989-1991 ⁽²⁾ en 1990-1994 ⁽³⁾ reeds twee gedetailleerde adviezen uitgebracht.

2.1. Het Comité constateert met voldoening dat twee punten die het in zijn eerste advies had aangekaart en waarop het in zijn tweede advies nogmaals had gewezen, in het onderhavige voorstel aan bod komen:

— Het Comité had gepleit voor internationale samenwerking op een zo breed mogelijke basis die ook niet-EG-landen in Europa zou moeten omvatten.

Het feit dat thans bilaterale samenwerkingsovereenkomsten met de Republiek Oostenrijk, de Republiek

Finland en het Koninkrijk Noorwegen worden gesloten, strookt dan ook met het standpunt van het Comité.

— Het Comité had tevens voorgesteld, een samenwerkingscomité voor de programma's STEP en Epoch op te richten dat tegelijkertijd verantwoordelijk zou moeten zijn voor verbindingen met andere niet-communautaire programma's.

Ook aan deze wens van het Comité werd tegemoetgekomen door de bepaling in artikel 3 van de samenwerkingsovereenkomsten met Oostenrijk, Finland en Noorwegen betreffende de oprichting van een samenwerkingscomité.

3. Alhoewel de klimaatomstandigheden in Oostenrijk, Finland en Noorwegen overeenkomsten vertonen met die in IJsland en Zweden, is het volgens het Comité kennelijk de bedoeling dat de eerste groep landen uitsluitend tot het STEP-programma (wetenschap en technologie) toetreedt, terwijl IJsland en Zweden via een parallelle overeenkomst ook aan het Epoch-programma (klimatologie en natuurrampengevaar) zullen deelnemen.

⁽¹⁾ PB nr. C 179 van 10. 7. 1991, blz. 10.

⁽²⁾ PB nr. C 139 van 5. 6. 1989.

⁽³⁾ PB nr. C 332 van 31. 12. 1990.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

Advies over het voorstel voor een besluit van de Raad betreffende de sluiting van bilaterale samenwerkingsovereenkomsten tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Republiek IJsland en het Koninkrijk Zweden voor onderzoek en technologische ontwikkeling op milieugebied: wetenschap en technologie ten dienste van de milieubescherming (STEP) en Europees programma voor klimatologie en natuurrampengevaar (Epoch) ⁽¹⁾

(92/C 14/05)

De Raad heeft op 14 juni 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 130 Q van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 oktober 1991 opgesteld. Rapporteur was de heer von der Decken.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie, maar plaatst hierbij wel een aantal kanttekeningen.

2. Het Comité heeft over de programma's STEP en Epoch 1989-1991 ⁽²⁾ en 1990-1994 ⁽³⁾ reeds twee gedetailleerde adviezen uitgebracht.

2.1. Het Comité constateert met voldoening dat twee punten die het in zijn eerste advies had aangekaart en waarop het in zijn tweede advies nogmaals had gewezen, in het onderhavige voorstel aan bod komen:

— Het Comité had gepleit voor internationale samenwerking op een zo breed mogelijke basis die ook niet-EG landen in Europa zou moeten omvatten.

Het feit dat thans bilaterale samenwerkingsovereenkomsten met IJsland en Zweden worden gesloten, strookt dan ook met het standpunt van het Comité.

— Het Comité had tevens voorgesteld, een samenwerkingscomité voor de programma's STEP en Epoch op te richten dat tegelijkertijd verantwoordelijk zou moeten zijn voor verbindingen met andere niet-communautaire programma's.

Ook aan deze wens van het Comité werd tegemoetgekomen door de bepaling in artikel 3 van de samenwerkingsovereenkomsten met IJsland en Zweden betreffende de oprichting van een samenwerkingscomité.

⁽¹⁾ PB nr. C 163 van 22. 6. 1991, blz. 6.

⁽²⁾ PB nr. C 139 van 5. 6. 1989.

⁽³⁾ PB nr. C 332 van 31. 12. 1990.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

Advies over het voorstel voor een Derde Richtlijn van de Raad tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het directe levensverzekeringsbedrijf en tot wijziging van de Richtlijnen 79/267/EEG en 90/619/EEG⁽¹⁾

(92/C 14/06)

De Raad heeft op 15 april 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 57, lid 2, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Ramaekers.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het voorstel voor een Derde levensverzekeringsrichtlijn sluit aan bij de vele stappen die de Commissie in de afgelopen tien jaar op dit terrein heeft ondernomen.

1.1.1. Het voorstel berust op de bevredigende resultaten van de nationale controlevoorschriften en heeft tot doel, een gemeenschappelijk kader voor de verzekeringsmarkt tot stand te brengen en mededingingsregels vast te stellen die voor een gezond beheer van deze sector zorgen.

1.2. Het voorstel voor een Derde Richtlijn berust op de volgende principes:

- verlening van één enkele vergunning door de toezichthoudende autoriteit in de lid-staat van herkomst (lid-staat waar het hoofdkantoor of het bijkantoor van de verzekeringsonderneming is gevestigd). De vergunning geldt voor alle lid-staten, hetzij op grond van het recht van vestiging, hetzij in het kader van het vrij verrichten van diensten,
- invoering van controle *a posteriori*,
- beperking van de mogelijkheden tot ingrijpen door de autoriteiten van de lid-staat waarin de verbintenis wordt aangegaan, tot het toezicht op activiteiten die ingaan tegen het algemeen belang,
- beperking van het toezicht tot de financiële controle,
- aanvaarding van het beginsel van gelijktijdige uitoefening.

1.3. Dit voorstel voor een Derde Richtlijn sluit dus aan bij het door de Commissie in de afgelopen jaren gevoerde beleid en daardoor bij de harmonisatie in de financiële en de banksector.

Het Comité keurt het ontwerp voor een Derde Richtlijn goed, maar maakt hierbij onderstaande kanttekeningen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Bij de in het document van de Commissie voorgestelde maatregelen is absolute voorrang aan het vrije verkeer van goederen en diensten gegeven.

2.1.1. De Commissie is van mening dat het belang van de consument vooral is gediend met een van alle beperkingen ontdane markt, waar een zo ruim mogelijke concurrentie de cliënt de beste waarborgen biedt.

2.2. Het Comité vindt evenwel dat in de Derde Richtlijn meer rekening moet worden gehouden met de noodzaak, bescherming te bieden aan cliënten die een personenverzekering afsluiten, daar dit soort verzekering immers afwijkt van andere financiële transacties als bijvoorbeeld eenvoudige spaarmogelijkheden.

2.2.1. In verband met de mogelijk zeer lange looptijd van de levensverzekering en het feit dat een aantal garanties van sociale aard is (overlijden, invaliditeit, arbeidsongeschiktheid), dient een adequate regeling voor deze polissen te worden ingevoerd, zodat de verzekeringnemers een doeltreffende bescherming genieten.

2.2.2. Om deze reden dringt het Comité er tevens op aan dat bijzondere aandacht aan de nodige transparantie van deze polissen wordt besteed.

2.3. De interne verzekeringsmarkt die binnenkort tot stand zal zijn gekomen, zal aanzienlijk van de huidige gesegmenteerde markten verschillen.

2.3.1. Deze veranderingen worden nu reeds merkbaar in de toenemende concentratietendens, het verschijnen van nieuwe samenwerkingsvormen tussen banken en verzekeringen en de groeiende belangstelling van ondernemingen uit derde landen voor de Europese markt.

2.3.2. In een dergelijke context kan er niet van worden uitgegaan dat concurrentie op zichzelf voldoende is om de belangen van gebruikers te dienen, vooral wanneer toename van concurrentie leidt tot verzwakking van ondernemingen, waarvan de solvabiliteit immers de beste waarborg voor de verzekeringnemers is.

⁽¹⁾ PB nr. C 99 van 16. 4. 1991, blz. 2.

2.4. Op een dergelijke markt zouden bovendien verschillen in interpretatie en toepassing van de richtlijnen door de toezichthoudende autoriteit tot structurele concurrentiedistorsies kunnen leiden, die in strijd zijn met de doelstellingen van de interne markt.

2.4.1. Verder is het Comité van mening dat zich met betrekking tot verzekeringen — met name levensverzekeringen — steeds weer andere problemen voordoen.

2.4.2. Het verzoekt de Commissie dan ook, de ontwikkelingen op de markt nauwlettend te volgen.

2.4.3. Hierover zou uiterlijk drie jaar na het van kracht worden van de desbetreffende richtlijnen een rapport moeten worden opgesteld.

2.4.4. Het Comité beveelt de Commissie aan, van deze termijn gebruik te maken om:

- bij de Europese verzekeraars aan te dringen op het opstellen van een gedragscode met betrekking tot zowel de verzekeringnemer als de concurrentie,
- na te gaan of er een Europees controle-orgaan kan worden opgericht dat de bestaande nationale controle-instanties kan vervangen of de verschillen qua interpretatie en toepassing van de richtlijnen uit de weg zou kunnen ruimen.

2.4.5. Het Comité is hoe dan ook van mening dat er ten minste voor een harmonische, coherente en toereikende coördinatie tussen de nationale toezichthoudende autoriteiten moet worden gezorgd.

2.5. Voorts vreest het Comité dat de geleidelijke totstandbrenging van de interne verzekeringsmarkt nadelen voor de werknemers in deze sector zal meebrengen.

2.5.1. Het wordt dan ook wenselijk geacht dat de Europese instanties aandacht aan dit aspect besteden.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Artikel 2

3.1.1. De Derde Richtlijn houdt geen belangrijke wijziging van het in de Eerste Richtlijn afgebakende toepassingsgebied in.

3.1.2. Het Comité is evenwel van mening dat het toepassingsgebied moet worden uitgebreid tot andere verzekeraars op de levensverzekeringsmarkt — met name tegen de achtergrond van het desbetreffende verzoek van de onderlinge verzekeringsmaatschappijen — en dat voor alle verzekeringsondernemingen dezelfde voorschriften met betrekking tot voorzichtig beheer moeten gelden.

3.1.3. Anderzijds worden de cliënten vaak ondergebracht in categorieën die niet overeenkomen met het in de Eerste Richtlijn van 5 maart 1979 gemaakte onderscheid tussen levensverzekeringen en niet-levensverzekeringen.

3.1.4. Om deze reden acht het Comité het gewenst, het toepassingsgebied aan te passen: er zou namelijk een gemeenschappelijk terrein voor activiteiten op het gebied van de verzekering van personen tegen ziekte, invaliditeit en overlijden moeten worden gecreëerd.

3.2. Artikel 5

3.2.1. Verzekeringsondernemingen kunnen als rechtsvorm de Europese vennootschap in de zin van de desbetreffende verordening en richtlijn aannemen.

3.2.1.1. Volgens het Comité moet het verzekeringsbedrijf niet alleen door ondernemingen kunnen worden uitgeoefend die de nieuwe publiekrechtelijke vorm van de Europese vennootschap aannemen, maar ook door ondernemingen die kiezen voor de rechtsvorm van de Europese coöperatieve vennootschap en de Europese onderlinge waarborgmaatschappij, welke momenteel door de Commissie worden uitgewerkt.

3.2.1.2. De voorlaatste alinea van artikel 5, lid 1 a), zou dan ook als volgt moeten worden geformuleerd:

„Een verzekeringsonderneming kan eveneens de rechtsvorm aannemen van een Europese vennootschap (SE) in de zin van Verordening (EEG) nr. .../... van de Raad en van Richtlijn .../.../EEG van de Raad, van een Europese onderlinge waarborgmaatschappij of van een Europese coöperatieve vennootschap in de zin van Verordening (EEG) nr. .../... van de Raad en van Richtlijn .../.../EEG van de Raad.”

3.2.2. In het ontwerp van een Derde Richtlijn wordt het principe van controle *a posteriori* ingevoerd en wordt in artikel 5, lid 3, de mogelijkheid voor lid-staten geschrapt om bepalingen vast te stellen „waarin de voorafgaande goedkeuring of de systematische mededeling wordt geëist van de algemene en bijzondere voorwaarden van de verzekeringspolissen, van de technische grondslagen ...”.

3.2.2.1. Wanneer men evenwel rekening wil houden met de bijzondere aard van de verzekerde risico's (overlijden, invaliditeit, arbeidsongeschiktheid), zou moeten worden vastgehouden aan het beginsel van systematische mededeling van de gegevens aan de toezichthoudende autoriteiten in het land van herkomst.

3.2.2.2. Deze mededeling houdt geenszins in dat de verzekeraar de goedkeuring van de bevoegde autoriteiten moet afwachten, aangezien de controle achteraf plaatsvindt. De verzekeraar kan zijn activiteiten dus starten.

3.2.2.3. De systematische mededeling moet de autoriteiten van het land van herkomst in staat stellen, sneller te reageren als de voorgestelde contracten niet alle noodzakelijke garanties bevatten.

3.3. Artikel 11

3.3.1. In dit artikel worden de voorwaarden beschreven waaronder verzekeringsondernemingen hun por-

tefeuille geheel of gedeeltelijk kunnen overdragen aan een in de Gemeenschap gevestigde overnemende onderneming.

3.3.2. In lid 6 van het artikel wordt bepaald dat „de lid-staten (...) de verzekeringnemers de mogelijkheid (kunnen) bieden om de overeenkomst op te zeggen”.

3.3.3. Volgens het Comité is het hiertoe van essentieel belang dat de verzekeringnemer zich over de geplande portefeuille-overdracht kan uitspreken, en dat de lid-staten bijgevolg verplicht worden in deze mogelijkheid te voorzien.

3.4. Artikel 14 bis

3.4.1. Het voorstel voor een Derde Richtlijn opent nieuwe perspectieven voor gemengde ondernemingen.

3.4.2. In de toelichting wordt zelfs gezegd dat „artikel 14 bis de lid-staten die zulks wensen de mogelijkheid (geeft) nieuwe gemengde ondernemingen toe te laten”.

3.4.3. Hiermee worden de positieve conclusies van het door de Commissie opgestelde rapport in praktijk gebracht en wordt bevestigd dat de verplichting voor gemengde ondernemingen om een gescheiden beheer te voeren, goede resultaten heeft opgeleverd.

3.4.4. Het Comité is evenwel van mening dat de bepalingen met betrekking tot gescheiden beheer strict moeten worden toegepast en dat de controle op dit punt moet worden verscherpt.

3.4.5. De Commissie zou in een rapport over de verzekeringsmarkt een evaluatie van de technische aspecten van het gescheiden beheer kunnen opnemen.

3.5. Artikel 15

3.5.1. De regels met betrekking tot het bedrijfseconomisch toezicht worden in de artikelen 15, 16 en 17 van de Derde Richtlijn vastgelegd.

3.5.1.1. Om alle specifieke nationale voorschriften te kunnen omvatten, zijn deze regels zeer algemeen geformuleerd, hetgeen een uiteenlopende interpretatie mogelijk maakt.

3.5.1.2. Bij wijze van voorbeeld:

- artikel 15, lid 1: „De lid-staat van herkomst schrijft voor dat iedere verzekeringsonderneming toereikende technische voorzieningen ...”,
- artikel 15, lid 1.A: „De wiskundige voorzieningen moeten worden berekend aan de hand van een voldoende voorzichtigte actuariële methode ...”,
- artikel 16: „De premies voor nieuwe zaken moeten volstaan ...”.

3.5.1.3. Het Comité vraagt zich daarom af of de bevoegde autoriteiten van de lid-staten wel dezelfde

inhoud kunnen geven aan de begrippen „voorzichtig beheer” en „toereikende” voorzieningen.

3.5.2. Bij het vaststellen van het rentepercentage bij voorzieningen moet rekening worden gehouden met de activa in portefeuille (artikel 15, lid 1.B).

3.5.2.1. „De activa die de technische voorzieningen vertegenwoordigen moeten worden belegd met inachtneming van ..., met inbegrip van mogelijk toekomstige schommelingen in het rendement en de waarde ervan.” (artikel 17).

3.5.2.2. Als de verzekeringsonderneming voor de toekomst een hoog percentage garandeert, moet volgens het Comité voorzichtigheid worden betracht bij het in aanmerking nemen van aandelen waarvan het rendement op korte en middellange termijn erg onzeker is.

3.5.2.3. De verzekeringsonderneming kan dus slechts een hoog rentepercentage (op middellange of lange termijn) bieden als dit overeenkomstig het bepaalde in artikel 15, lid 1.B, gedekt wordt:

- door activa met een van tevoren vaststaand rendement (staatsfondsen, ...) in portefeuille te houden,
- of door met betrekking tot activa met een onzeker rendement een redelijke veiligheidsmarge in te bouwen.

3.5.3. In artikel 15, lid 1.B, wordt bepaald dat „het toegepaste rentepercentage (...) op voorzichtige wijze (dient) te worden vastgesteld, rekening houdend met de valuta waarin de overeenkomst luidt en met de ... daartegenover staande activa”.

3.5.3.1. In het rapport van de „Groupe Consultatif des Associations des Actuaires” wordt deze kwestie behandeld.

3.5.3.2. Ook als de verzekeringsonderneming bij haar tarifiering uitgaat van een realistisch hoog rentepercentage, wordt aanbevolen de technische reserves te berekenen op basis van een rentepercentage dat voldoende beneden de „gevaarlijke grens” blijft.

3.5.3.3. Het Comité is daarom de volgende mening toegedaan:

- het is logisch dat het voor de berekening van de technische voorzieningen gehanteerde maximum rentepercentage niet hoger mag zijn dan het percentage dat voor de berekening van de premie geldt,
- het is zonder meer wenselijk dat de lid-staat van de verbintenis in overleg met de overige lid-staten voor iedere valuta een maximum rentepercentage kan vaststellen voor de belegging van toekomstige premies met betrekking tot lange-termijncontracten; deze maatregel zou de deugdelijkheid van de verrichtingen ten goede komen.

3.6. Artikel 17

3.6.1. Het Comité acht de formulering van dit artikel te ingewikkeld om in de praktijk te kunnen worden toegepast.

3.6.2. Daarom stelt het voor, de tekst door het volgende te vervangen:

„De activa die de technische voorzieningen vertegenwoordigen, moeten worden belegd met inachtneming van het soort transacties dat plaatsvindt en de structuur van de onderneming, zodat de veiligheid en het rendement van de investering, evenals de liquiditeit van de onderneming gewaarborgd zijn; de onderneming dient te zorgen voor een adequate diversifiëring en spreiding van haar beleggingen.”

3.7. Artikel 22

3.7.1. Volgens dit artikel inzake de solvabiliteitsmarge vormen achtergestelde leningen uitdrukkelijk onderdeel van het vermogen van de onderneming, met een bovengrens van 25 % van deze marge.

3.7.2. Gezien het feit dat achtergestelde leningen bij de financiering van onderlinge verzekeringsmaatschappijen aan belang winnen en het hierbij om goede garanties gaat, vindt het Comité dat deze limiet tot 50 % moet worden opgetrokken. Hetzelfde percentage geldt voor de banksector.

3.7.3. Wat effecten zonder stemrecht betreft die door de coöperatieve vennootschappen en onderlinge verzekeringsmaatschappijen worden uitgegeven (zoals participatie-certificaten), acht het Comité het verstandig de limiet op te trekken tot 75 % van de marge bij een uitgifte voor onbepaalde tijd, en tot 50 % in het geval van een uitgifte voor een bepaalde termijn.

3.8. Artikel 24

3.8.1. De lid-staat van de verbintenis kan het sluiten van een overeenkomst slechts beletten indien deze in strijd is met de bepalingen van algemeen belang die in de lid-staat van de verbintenis gelden.

3.8.2. Dit begrip dient te worden gepreciseerd om interpretatieconflicten tussen de lid-staten zoveel mogelijk te voorkomen.

3.9. Artikel 27

3.9.1. De transparantie van overeenkomsten is van essentieel belang om de verzekeringnemer in staat te

stellen, onder optimale omstandigheden een beslissing te nemen.

3.9.2. In de desbetreffende bepalingen is er sprake van minimuminlichtingen die de verzekeringsonderneming aan de verzekeringnemer zowel bij het sluiten als gedurende de gehele looptijd van de overeenkomst moet verstrekken.

3.9.3. Terwijl sommige inlichtingen van elementair belang en vanzelfsprekend zijn, gaan andere verder dan wettelijk is voorgeschreven en in de praktijk gebruikelijk is.

3.9.4. Het is dus van het grootste belang dat deze procedures, die tot de transparantie van de markten bijdragen, worden gelijkgetrokken.

3.9.5. Volgens het Comité moet een en ander in artikel 27 duidelijker worden gezegd.

3.10. Artikel 35

3.10.1. In dit artikel worden de in de lid-staat van het bijkantoor en/of de lid-staat van dienstverrichting geldende procedures genoemd.

3.10.2. De interpretatie van lid 5, met name het geval dat de lid-staat van de verbintenis de door de lid-staat van herkomst getroffen maatregelen inadequaat acht of vaststelt dat daar geen maatregelen genomen zijn, kan aanleiding geven tot meningsverschillen, die de toezichthoudende autoriteiten van de lid-staten ertoe nopen, onmiddellijk voldoende coördinerende maatregelen te nemen.

3.11. Artikel 38

3.11.1. Iedere verzekeringsonderneming moet de toezichthoudende autoriteiten van de lid-staat van herkomst in kennis stellen van de per lid-staat en per branche geboekte premies. Deze informatie wordt vervolgens doorgegeven aan de autoriteiten van de lid-staat van de verbintenis.

3.11.2. Het Comité acht het nuttig, een bepaling in te voegen waarbij de onderneming per lid-staat van verbintenis een exploitatierekening en een financiële rekening moet opstellen.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende het aanbrengen en het gebruik van het EG-conformiteitsmerkteken voor industriële produkten⁽¹⁾

(92/C 14/07)

De Raad heeft op 28 juni 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Proumens.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

Het Comité keurt de voorgestelde verordening goed. Het brengt evenwel een aantal opmerkingen dienaangaande naar voren.

1. Inleiding

1.1. Het EG-merk is in 1985 als onderdeel van de „nieuwe aanpak” geïntroduceerd. Destijds waren echter nog niet alle conformiteitskwesities opgelost.

1.2. De negen richtlijnen waarop dit voorstel betrekking heeft, zijn nog produktgewijs tot stand gekomen; vandaar dat zekere bepalingen onderling afwijken.

1.3. De voorwaarden voor het gebruik van het EG-merkteken zijn dus gaandeweg veranderd.

1.4. Het onderhavige voorstel heeft dan ook ten doel, die voorwaarden te harmoniseren en de regels vast te stellen die voortaan ten aanzien van het gebruik van het EG-merkteken zullen gelden, hetgeen met name in artikel 2 is geschied.

1.5. Het is niet zo dat er bij het opstellen van de bewuste richtlijnen onvoldoende coördinatie is geweest en niet genoeg zorgvuldigheid aan de dag is gelegd, maar wel dat de regels inzake het aanbrengen en het gebruik van het EG-merkteken telkens op het soort industrieel produkt en de opgedane ervaringen zijn afgestemd.

2. Verschillen qua toepassing

2.1. Uit een onderzoek van de negen richtlijnen waarop het onderhavige voorstel betrekking heeft, is gebleken dat er met betrekking tot het aanbrengen van het EG-merk verschillen voorkomen.

2.2. Ook de betekenis van het merkteken verschilt van richtlijn tot richtlijn, hoewel het teken altijd aanduidt dat een produkt in overeenstemming is met de basisvereisten, procedures voor conformiteitsbeoorde-

ling enz. die in de richtlijnen zijn vastgesteld. Alleen zijn die voorschriften niet altijd dezelfde.

2.3. Verder verschillen de personen die voor het aanbrengen van het EG-merk verantwoordelijk zijn van richtlijn tot richtlijn (de fabrikant en/of zijn gevolmachtigde, degene die het produkt op de markt brengt of de aangewezen instantie).

2.4. Ten slotte wordt het EG-merkteken niet altijd op dezelfde wijze afgebeeld: vorm en afmetingen kunnen verschillen en er kan al dan niet een identificatienummer met jaartal op voorkomen.

2.5. Al deze verschillen leiden uiteraard tot grote verwarring; het is dan ook van belang dat ze worden weggewerkt.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het EG-merk dient enkel en alleen om aan te geven dat een produkt in overeenstemming is met de Gemeenschapsnormen en -voorschriften. Deze schrijven een hoog niveau van veiligheid voor.

3.2. Het kan echter ook voorkomen dat het EG-merk door de consument en door gebruikers uit het bedrijfsleven, met name uit het midden- en kleinbedrijf (MKB), als een kwaliteitssymbool wordt opgevat, wat het niet is.

3.3. Het is dus van belang dat consumentenverenigingen hierop goed worden geattendeerd, zodat zij hun leden daarover in hun publikaties kunnen voorlichten, wat niet betekent dat de fabrikanten en tussenhandelaren ontslagen worden van de plicht de voorgeschreven informatie te verstrekken.

3.4. In hun huidige vorm geven de richtlijnen echter nauwelijks aanleiding tot verwarring: het merkteken is op de meeste produkten op een voor de consument minder opvallende plaats aangebracht, daar het in wezen voor de inspecteurs in de lid-staten bestemd is.

3.5. Er zij opgemerkt dat van de genoemde richtlijnen geen enkele — behalve Richtlijn 88/378/EEG inzake

⁽¹⁾ PB nr. C 160 van 20. 6. 1991, blz. 14.

veiligheid van speelgoed — tot dusverre in nationale wetten is omgezet. Van deze acht richtlijnen dient alleen Richtlijn 89/106/EEG betreffende voor de bouw bestemde produkten te worden toegepast, zij het pas sinds 30 juni 1991.

3.6. Het Comité dringt er overigens op aan dat de Commissie de mogelijkheid onderzoekt de toepassing van de onderhavige verordening uit te breiden tot produkten die eventueel zijn gereguleerd voor de „nieuwe aanpak” in 1985 ingang vond.

Hoewel de Commissie dit niet uitdrukkelijk zegt, schijnt zij dit wel te wensen.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Artikel 2

4.1.1. De betekenis van artikel 2, tweede lid, dient op zijn minst in een considerans te worden gepreciseerd, want in haar huidige vorm is de formulering dubbelzinnig, zelfs al is de tekst slechts als middel bedoeld om aan bepaalde regels van het Gemeenschapsrecht te voldoen.

4.1.2. Artikel 2, derde lid, lijkt in tegenspraak te zijn met punt 18 van de Toelichting. In richtlijnen vastgelegde uitzonderingen komen alleen voor in Richtlijn 87/104/EEG (drukvaten van eenvoudige vorm) en 89/106/EEG (voor de bouw bestemde produkten), en het ziet er niet naar uit dat deze uitzonderingen onder de huidige omstandigheden zullen worden gewijzigd.

4.2. Artikel 3

4.2.1. In artikel 3, derde lid, dient het woord „en” in de zinsnede „...en op de begeleidende documenten...” te worden opgevat als „en/of”.

4.3. Artikel 4

4.3.1. Het Comité is van mening dat artikel 4 verwarrend sticht en de concurrentie kan scheeftrekken.

4.3.2. Vermelding van het jaartal kan bij de consument en de gebruiker namelijk de indruk wekken dat het produkt oud of zelfs verouderd is.

4.3.3. Volgens het voorstel zou het identificatienummer niet op het produkt worden vermeld als de fabrikant er zelf het EG-merkteken op heeft aangebracht. Het produkt is dan wel conform, maar toch zouden gebruikers kunnen denken dat het minder veilig of misschien zonder meer onveilig is.

4.3.4. Aan de administratieve vereisten die aan dit artikel ten grondslag liggen, kan worden voldaan door voor te schrijven dat jaartal en identificatienummer op alle begeleidende documenten, zoals facturen, vrachtbrief enz., dienen te worden vermeld.

4.4. Artikel 6

4.4.1. Hoewel het het Comité voorkomt dat het aantal in artikel 6 bedoelde gevallen klein is, meent het dat de Commissie bijvoorbeeld in een considerans zou moeten vermelden dat de houder van een gedeponerd merk die dit merk niet meer mag gebruiken omdat het met het EG-merkteken kan worden verward, recht op schadevergoeding heeft.

4.4.2. Het ligt voor de hand — maar de Commissie dient dit uitdrukkelijk te zeggen — dat dit voorschrift van toepassing is op produkten uit derde landen, uiteraard onder dezelfde voorwaarden.

4.4.3. Problemen zouden echter kunnen rijzen wanneer het erom gaat een rechtsgeldig bewijs van het deponeren te leveren. Het merk zal in elk geval internationaal, of zelfs voor de hele wereld gedeponerd en/of beschermd moeten zijn.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

**Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad
betreffende het zwavelgehalte van gasolie⁽¹⁾**

(92/C 14/08)

De Raad heeft op 28 juni 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 oktober 1991 opgesteld. Rapporteur was de heer Gafo Fernández.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De huidige richtlijn valt binnen het kader van de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten op het gebied van het zwavelgehalte van gasolie, waarmee een begin is gemaakt met Richtlijn 75/716/EEG, die gewijzigd is bij Richtlijn 87/219/EEG.

1.2. Bij deze laatste richtlijn is het toelaatbare zwavelgehalte teruggebracht van 0,5 tot ten hoogste 0,3 gewichtspercent, met dien verstande dat in gebieden waar het milieu of de volksgezondheid extra bescherming behoeft gebruik van gasolie met een zwavelgehalte van max. 0,2 gewichtspercent kan worden opgelegd.

1.3. Met deze richtlijn wordt een driedelig doel beoogd: bescherming van het milieu, voltooiing van de interne markt en vaststelling van een lange-termijntijdschema ten behoeve van producenten en consumenten.

1.4. De milieubescherming omvat twee aspecten. Ten eerste de verlaging van de SO₂-emissies die zure regen veroorzaken. De desbetreffende cijfers zijn weliswaar niet indrukwekkend, maar kunnen bij concentratie op bepaalde plaatsen toch veelbetekenend zijn. Ten tweede, wat wellicht belangrijker is, de ontwikkeling en de productie van nieuwe dieselmotoren waarmee kan worden voldaan aan de door de Raad vastgestelde strenge eisen die vanaf 1996 op het gebied van de uitstoot van deeltjes zullen gelden; bij gebruik van de huidige kwaliteit gasolie zal de dan maximaal toegestane uitstoot worden overschreden.

1.5. In het kader van de interne markt wordt met de harmonisatie van normen beoogd een einde te maken aan de huidige situatie waarin er nog twee verschillende grenswaarden voor het zwavelgehalte van gasolie gelden; vanaf 1 oktober 1994 zal in alle EG-landen nog slechts één kwaliteit gasolie bestaan en zullen de verdere ontwikkelingen in de Gemeenschap een uniform karakter dragen.

1.6. Tot slot moet een duidelijk tijdschema voor de lange termijn worden vastgesteld. Doel hiervan is, de

raffinaderijen alle gelegenheid te geven om de noodzakelijke wijzigingen aan te brengen in de productiestructuur, en de consumenten, zowel bedrijven als particulieren, een duidelijk referentiekader te bieden zodat zij bij het nemen van hun beslissingen optimaal met de brandstofkwaliteit rekening kunnen houden.

1.7. De markt voor dit produkt kan in drie nogal verschillende segmenten worden verdeeld:

— Gasolie voor voertuigen. Aandeel: ongeveer 50% van het totale gasolieverbruik. Het gaat hier om gasolie voor dieselmotoren in personenauto's, vrachtwagens en machines voor de landbouw en openbare werken. Hiervan wordt ongeveer 30% tot 40% gebruikt in stadsagglomeraties en 60% tot 70% daarbuiten. Een belangrijk deel van het verbruik houdt dus rechtstreeks verband met het productieproces.

— Gasolie voor verwarming en industrie. Aandeel: ongeveer 43% tot 45%. Wordt vooral gebruikt in stadsagglomeraties.

— Bunkergasolie. Aandeel: ongeveer 5% tot 7%. Wordt vooral gebruikt door de vissersvloot, maar ook door de binnenvaart en voor hulpmotoren van grote koopvaardij schepen. Een zeer belangrijk deel wordt derhalve in open zee gebruikt. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat het zwavelgehalte van de op dit moment in open zee gebruikte dieselolie tussen de 0,6 en 1 gewichtspercent bedraagt; deze kwaliteit beantwoordt nl. aan de internationaal aanvaarde norm.

1.8. De markt voor gasolie is niet in alle lidstaten op dezelfde wijze opgebouwd. Zo bedraagt het aandeel van voor voertuigen gebruikte diesel ongeveer 40% in het midden en het noorden van de EG, maar wel 60% tot 65% in landen als Groot-Brittannië, Italië, Spanje en Portugal. Daardoor kan het komen dat niet overal dezelfde inspanning wordt gedaan om het zwavelgehalte terug te dringen.

1.9. De vermindering van SO₂-emissies zal betrekkelijk weinig effect sorteren. De uitstoot zal afnemen met rond 400 000 ton SO₂ in 1996 en ongeveer 550 000 ton

⁽¹⁾ PB nr. C 174 van 5. 7. 1991, blz. 18.

in het jaar 2000. Wanneer men bedenkt dat in die jaren de SO₂-uitstoot in de Gemeenschap volgens het rapport „Energie 2010” op respectievelijk 12 en 10,3 miljoen ton wordt geschat, komt dit neer op een vermindering van slechts 3,3 en 5,5 %.

1.10. Door verlaging van het zwavelgehalte in voor voertuigen gebruikte gasolie, kan de SO₂-uitstoot echter met 300 000 ton per jaar worden teruggedrongen; bovendien kan hierdoor, wat zoals reeds gezegd nog belangrijker is, de door dieselmotoren van voertuigen veroorzaakte uitstoot van deeltjes drastisch worden beperkt. En dit is het belangrijkste doel van de verlaging van het zwavelgehalte van gasolie.

1.11. Door in de hele EG in 1994 een maximumwaarde van 0,2 gewichtspersent voor het zwavelgehalte van voor verwarming gebruikte gasolie in te voeren, kan de SO₂-uitstoot vanaf 1996 met ongeveer 75 000 ton per jaar worden teruggebracht. Als het maximaal toegestane zwavelgehalte verder wordt verlaagd tot 0,1 %, kan de uitstoot vanaf 1999 worden teruggedrongen met ongeveer 130 000 tot 150 000 ton per jaar. Hoewel het hier gaat om bescheiden getallen, moet men bedenken dat het verbruik in hoofdzaak plaatsvindt in stadsagglomeraties met aanzienlijke SO₂-emissies, waarvoor bij Richtlijn 80/779/EEG over de luchtkwaliteit in verband met zwaveldioxyde maatregelen zijn vastgesteld.

1.12. Ten aanzien van bunkergasolie ten slotte ontbreken de gegevens die nodig zijn om een soortgelijke kwantitatieve inschatting te kunnen maken, maar het is hoe dan ook duidelijk dat de SO₂-uitstoot van weinig betekenis is.

1.13. De ramingen van de kosten die de verlaging van het zwavelgehalte met zich meebrengt, lopen nogal uiteen. Zo wordt in het Commissievoorstel gesteld dat er een bedrag van 4,5 tot 14 dollar per ton aan extra kosten mee gemoeid is om het zwavelgehalte tot 0,05 % terug te brengen, terwijl in recente schattingen over 9 dollar wordt gesproken. De extra kosten om het zwavelgehalte van stookolie en bunkergasolie tot 0,1 % terug te brengen, kunnen voorlopig worden geraamd op 4 tot 6 dollar per ton.

1.14. De totale kosten van de voorgestelde maatregelen kunnen zo worden geraamd op:

- nieuwe kwaliteit diesel: 600-700 miljoen ecu per jaar,
- nieuwe kwaliteit gasolie voor verwarming en bunkergasolie: 330-380 miljoen ecu per jaar.

1.15. De raffinaderijen hebben tijd nodig om hun installaties aan te passen aan de nieuwe kwaliteit gasolie. De termijnen zijn bijgesteld, en de geplande data (1 oktober 1994 voor de verlaging tot max. 0,2 gewichtspersent en 1 oktober 1996 voor de verlaging tot max. 0,05 gewichtspersent voor diesel voor voertuigen) lijken zonder problemen te kunnen worden gehaald, mits de Raad het Commissievoorstel onverwijld goedkeurt en de lid-staten de voorgestelde bepalingen in nationale wetgeving omzetten.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité stemt in met dit voorstel voor een nieuwe richtlijn, omdat deze een bijdrage kan leveren tot de bescherming van het milieu en een verdere stap betekent op weg naar de harmonisatie van wetgevingen binnen de interne markt.

2.2. Daarnaast wil het Comité het belang onderstrepen van het in het voorstel beschreven referentiekader voor de lange termijn. Het Comité acht dit referentiekader van vitaal belang, omdat technologische ontwikkelingen nu eenmaal vaak veel tijd vragen, en dringt er bij de Commissie op aan zo snel mogelijk initiatieven te ontplooiën om de onzekerheid bij producenten en consumenten weg te nemen.

2.3. Het Comité betreurt evenwel dat dit richtlijnvoorstel pas zo laat is uitgebracht. Aangezien de publicatie ervan een jaar op zich heeft laten wachten, is er in de auto-industrie in de EG aanzienlijke onzekerheid ontstaan, omdat niet duidelijk was voor welke kwaliteit brandstof nieuwe motoren moesten worden ontwikkeld.

2.4. Het Comité steunt de invoering van de nieuwe kwaliteit voor voertuigen bestemde gasolie met een verlaagd zwavelgehalte. De hoge kosten die hieraan verbonden zijn, worden volgens het Comité volledig gerechtvaardigd door het terugdringen van de door voertuigen met dieselmotoren veroorzaakte uitstoot van deeltjes, die als schadelijk voor de gezondheid worden beschouwd.

2.5.1. Het Comité verzoekt de Commissie zo snel mogelijk een diepgaand onderzoek te starten naar de verwachte kosten en baten van de verlaging van het zwavelgehalte van gasolie voor verwarming van 0,2 % tot 0,1 % in 1999. Tevens zou moeten worden onderzocht of het al dan niet gewenst is, bunkergasolie in het toepassingsgebied van de richtlijn op te nemen.

2.5.2. Het Comité acht dit onderzoek naar de kosten en baten van de verlaging van het zwavelgehalte van gasolie voor verwarming nuttig omdat deze verlaging slechts een relatief bescheiden bijdrage levert aan de vermindering van de SO₂-uitstoot, ondanks het feit dat deze soort gasolie voornamelijk wordt gebruikt in stadsagglomeraties, waar verlaging van het zwavelgehalte noodzakelijk is. Verder zou moeten worden onderzocht of er alternatieven kunnen worden gevonden om de uitstoot terug te dringen, zoals een verstandiger gebruik van deze brandstof. Dit zou kunnen worden verwezenlijkt door meer informatie te geven, het rendement van centrale-verwarmingsketels te verhogen⁽¹⁾, woningen te isoleren en het gebruik van duurzame energiebronnen te stimuleren; zulke maatregelen sorteren meer effect, terwijl zij veel minder kosten.

2.5.3. Bij het gebruik van bunkergasolie kunnen soortgelijke kanttekeningen worden geplaatst. De ver-

⁽¹⁾ PB nr. C 102 van 18. 4. 1991, blz. 46.

minderung van de SO₂-uitstoot door de verlaging van het zwavelgehalte van bunkergasolie legt, in verhouding tot de totale uitstoot in de EG, weinig gewicht in de schaal. Hieraan moet worden toegevoegd dat de schepen over het algemeen toestemming hebben buiten de territoriale wateren van de EG-landen te tanken, zodat niet kan worden gecontroleerd met welke kwaliteit gasolie het schip de territoriale wateren van de Gemeenschap binnenvaart. De kwaliteitsnormen waaraan deze brandstof moet voldoen zijn bepaald door de Internationale Organisatie voor normalisatie (ISO), die op wereldniveau onder meer het maximaal toegestane zwavelgehalte van gasolie vaststelt. Met betrekking tot de verlaging van het zwavelgehalte van bunkergasolie dringt het Comité er bij de Commissie op aan initiatieven te ontplooiën met het oog op de sluiting van een internationale overeenkomst die verder reikt dan alleen het grondgebied van de Gemeenschap, en waarin de ISO-normen, indien nodig, worden bijgesteld.

2.6. Daarnaast mag niet worden voorbijgegaan aan de indirecte negatieve gevolgen van deze maatregelen voor het milieu. Volgens recent onderzoek brengt een daling van de SO₂-uitstoot een stijging van de CO₂-uitstoot met zich mee. Deze factoren moeten ook in overweging worden genomen; de EG wil immers de CO₂-uitstoot stabiliseren. Daarom vindt het Comité dat de Commissie uitputtend dient te analyseren wat de directe kosten van veranderingen in de productiestructuur of in de kwaliteit *c.q.* samenstelling van de produkten zijn, en wat deze veranderingen verder voor gevolgen hebben.

2.7. Ten slotte wijst het Comité erop dat de vraag op korte termijn weinig elasticiteit vertoont; daarom moeten er, naar zijn mening, geen belastingvoordelen in het vooruitzicht worden gesteld om het gebruik van nieuwe kwaliteiten gasolie voor voertuigen versneld in te voeren. Wel vindt het Comité dat vanaf 1 oktober 1996 de belangrijkste productie- en distributiekosten die ter wille van het milieu worden gemaakt ten minste gedeeltelijk via de belasting dienen te worden gecompenseerd (minimaal 245 ecu per m³ voor gasolie voor voertuigen en minimaal 3 ecu per m³ voor gasolie voor verwarming). Zo kan de gehele samenleving meeprofiteren van de lagere SO₂-uitstoot. Er moet aan worden herinnerd dat gasolie voor een belangrijk deel gebruikt wordt voor het collectieve wegvervoer van personen en goederen; de prijs van gasolie is derhalve belangrijk

voor het concurrentievermogen van de communautaire economie als geheel.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Artikel 1, lid 1

De definitie van gasolie is niet nauwkeurig genoeg. Er moet worden aangegeven bij welke temperatuur de destillatie op gang komt.

3.2. Artikel 2, lid 2

Gezien de verschillen die er tussen de lid-staten bestaan en de tijd die ervoor nodig is om hydro-ontzwavelings-eenheden te vormen, zou het wel eens moeilijk kunnen worden om binnen de gestelde tijd te verwezenlijken dat minstens 25% van de gedistribueerde hoeveelheid gasolie een maximaal zwavelgehalte van 0,05 gewichtspercent heeft. Er moet voor worden gezorgd dat deze gasolie in alle lid-staten ook daadwerkelijk beschikbaar is en op evenwichtige wijze wordt gedistribueerd, maar uiteindelijk moet de eindverbruiker kunnen beslissen hoeveel gasolie hij verbruikt.

3.3. Artikel 2, lid 3

3.3.1. De verwijzing naar bunkergasolie te schrappen.

3.3.2. „0,1 gewichtspercent met ingang van 1 oktober 1999” te vervangen door:

„De Commissie is voornemens te onderzoeken of het nodig is vóór 1 oktober 1999 het maximale zwavelgehalte van gasolie voor verwarming en industrie terug te brengen tot 0,1 gewichtspercent. Ook zal zij onderzoek verrichten voor de vaststelling van een uniforme grenswaarde voor het zwavelgehalte van bunkergasolie.”

3.4. Artikel 4 bis toe te voegen:

„De Commissie zal vóór het eind van 1996 een vervolgverslag over de toepassing van de richtlijn opstellen. Daarin zal zij ook haar toekomstige beleid ten aanzien van het maximale zwavelgehalte van gasolie voor verwarming, industrie en scheepvaart bepalen.”

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

Advies over het verslag over de werking van Richtlijn 83/189/EEG in 1988 en 1989 (Voorkoming van technische handelsbelemmeringen)

(92/C 14/09)

De Commissie heeft op 6 juni 1991 besloten, overeenkomstig artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen inzake het verslag over de werking van Richtlijn 83/189/EEG in 1988 en 1989 (Voorkoming van technische handelsbelemmeringen).

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Pearson.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Dit is het tweede verslag over de werking van Richtlijn 83/189/EEG (gewijzigd bij Richtlijn 88/182/EEG). Het heeft betrekking op de werking van de informatieprocedure op het gebied van normen in 1988 en 1989. Het Comité heeft op 27 september 1989 advies uitgebracht over het eerste verslag, dat de jaren 1984-1987⁽¹⁾ bestrijkt. Het verslag is onderverdeeld in normen en in technische voorschriften; in het advies wordt op beide onderwerpen ingegaan.

1.2. Het Comité memoreert dat de in de desbetreffende Richtlijn (83/189/EEG) vastgestelde informatieprocedure hoofdzakelijk tot doel heeft, te voorkomen dat nieuwe technische belemmeringen het handelsverkeer binnen de Gemeenschap bemoeilijken. Daartoe is voorzien in een mechanisme voor gezamenlijk toezicht op nationale ontwerpen van normen en technische voorschriften en in een procedurele en institutionele structuur om normalisatie op Europees niveau te vergemakkelijken en te versnellen.

1.3. Het Comité stemt in met dit verslag, maar tekent hierbij wel het volgende aan.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité heeft vernomen dat op tal van de door de „nieuwe-aanpakrichtlijnen” (met name bij producten voor de bouw) bestreken gebieden achterstand is opgelopen bij het verstrekken van opdrachten aan Europese normalisatie-instanties, nl. het Europees Comité voor normalisatie (CEN) en het Europees Comité voor elektrotechnische normalisatie (Cenelec). Daardoor is de totstandkoming van de voor de regelgeving noodzakelijke geharmoniseerde Europese normen vertraagd.

2.2. Het Comité krijgt bij het lezen van dit verslag de indruk dat CEN en Cenelec niet altijd kunnen rekenen op de volledige medewerking of inzet van de betrokken landelijke instanties in de lid-staten die zij

zouden mogen verwachten, terwijl de Commissie in haar „Groenboek inzake de ontwikkeling van de Europese normalisatie”⁽²⁾ de leden van het CEN en het Cenelec wel om een grotere inzet vraagt. Het is van groot belang dat voor alle nationale instanties een — zelfde — tijdstip wordt vastgesteld waarop zij de Europese instanties van nieuwe normalisatiewerkzaamheden in kennis dienen te stellen.

Bij de instanties van de lid-staten schijnt weinig interesse voor medewerking met en notificatie van deze organen en de Commissie te bestaan. Zij dienen zich te realiseren dat de tijd dringt.

2.3. Het commentaar in het verslag op de werking van de informatieprocedure in 1988 en 1989 is onomwonden. Uit de meer gedetailleerde analyses van de Commissie blijkt verwarring in de parameters die bij het opmaken van de statistieken in de lid-staten zijn gebruikt, zodat deze gegevens met enige voorzichtigheid dienen te worden geïnterpreteerd. Niettemin valt op dat er een duidelijke tendens naar werkzaamheden in internationaal verband is gegroeid, terwijl het aantal nieuwe nationale werkzaamheden sterk is gedaald. In het verslag wordt echter niet gezegd in hoeverre de *standstill*-regelingen in acht worden genomen.

2.4. Het Comité merkt op dat de Commissie er in de analyse van haar gedetailleerde standpunten t.a.v. aangemelde technische ontwerp-voorschriften op wijst dat haar bezwaren in de meeste gevallen betrekking hebben op een gebrek aan kennis omtrent de beginselen van erkenning van gelijkwaardige technische specificaties. Er is dringend behoefte aan voorlichting om dit misverstand uit de weg te ruimen.

2.5. Vanwege de trend in de richting van de werkzaamheden in internationaal verband, is de kwaliteit van de kennisgevingen van nationale normalisatie-instituten van groot belang. Het verslag is op dit gebied uiterst kritisch. Het komt het Comité voor dat alle opgesomde gebreken gemakkelijk door grotere nauwkeurigheid kunnen worden ondervangen; zo lijkt het bijvoorbeeld nauwelijks te rechtvaardigen dat „vertalin-

⁽¹⁾ PB nr. C 298 van 27. 11. 1989.

⁽²⁾ PB nr. C 20 van 28. 1. 1991.

gen in de werktalen van het CEN/Cenelec slecht of onvolledig" zijn.

2.6. Het Comité staat volkomen achter het voorstel van de Commissie om een gegevensbank op te zetten waarin bibliografische gegevens over normalisatiewerkzaamheden worden verzameld (*European Standards Databank*). Deze gegevensbank dient toegankelijk te zijn voor en ter beschikking te staan van de nationale instanties en alle overige betrokken partijen. De doorzichtigheid laat op alle niveaus waar normen of voorschriften worden vastgesteld of goedgekeurd, te wensen over. Deze kwestie dient de nodige aandacht te krijgen.

2.7. Het Comité merkt op dat het verslag de periode 1988/1989 bestrijkt en dat 1990 hier dus helaas buiten valt. Het jaar 1989 wordt namelijk beschouwd als een overgangsjaar, en uit de cijfers voor 1990 zou dus zijn gebleken of de trendverbetering bij de aanvaarding van Europese normen heeft doorgezet. Voortaan zouden de jaarverslagen kort na het verslagjaar behoren te verschijnen. Het CEN en het Cenelec zouden hun medewerking moeten verlenen om dit mogelijk te maken.

2.8. In de jaren 1988 en 1989 is het aantal kennisgevingen verdubbeld; daarbij moet wel worden aangetekend dat meer dan de helft hiervan uit slechts twee lidstaten afkomstig waren, en dan nog voor het merendeel uit de levensmiddelenindustrie. Dit duidt ofwel op een geringe bereidheid tot medewerking bij het leeuwedeel van de nationale normalisatie-instellingen, ofwel op een gebrekkige kennis van de vereisten die in de Richtlijnen 83/189/EEG en 88/182/EEG zijn opgenomen. Het is niet duidelijk of normen of voorschriften op milieugebied wel onder het toepassingsgebied van Richtlijn 83/189/EEG en onder de kennisgevingsplicht vallen.

2.9. Het Comité steunt het verzoek van de Commissie aan het CEN om dezelfde procedure in te voeren als de „Vilamoura-procedure" die bij het Cenelec wordt toegepast.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Het Comité neemt er nota van dat het Permanent Comité volgens artikel 5 van Richtlijn 83/189/EEG het recht heeft, ten minste twee vergaderingen per jaar te houden met vertegenwoordigers van nationale normalisatie-instituten. Aangezien de sociale partners niet in het Permanent Comité zijn vertegenwoordigd, herhaalt het Economisch en Sociaal Comité zijn eerder gedaan verzoek dat „de sociale partners en de consumenten in de gelegenheid worden gesteld hun wensen

tijdens deze vergaderingen naar voren te brengen" (1). Dit zou al enigszins tegemoetkomen aan de in paragrafen 2.2 en 2.6 noodzakelijk geachte behoefte aan grotere duidelijkheid.

3.2. Het Comité vestigt andermaal de aandacht op een manco in de basisrichtlijn — 83/189/EEG — met name het feit dat deze voorbijgaat aan de handelsbelemmeringen die kunnen ontstaan doordat op het gebied van PPM's (*Process and Production Methods*) voor industrieproducten nog een lacune bestaat.

3.3. Het Comité is evenals de Commissie van oordeel dat sommige lidstaten er erg lang over doen om het beginsel van wederzijdse erkenning in hun wet- en regelgeving over te nemen en in praktijk te brengen.

4. Conclusies

4.1. Sinds 1984 geven de statistieken een aanhoudende stijging in het aantal kennisgevingen te zien, behalve in het overgangsjaar 1989, toen zich klaarblijkelijk moeilijkheden hebben voorgedaan; in dat jaar werd wederzijdse erkenning niet toegepast zoals dit in de bedoeling lag ingeval er geen gepubliceerde en in wetgeving omgezette Europese normen zouden zijn.

4.2. In het verslag wordt niet precies aangegeven, waarin de moeilijkheden bestaan die zich voordoen wanneer vrijwaringsclausules ertoe kunnen leiden dat bepalingen in sommige richtlijnen worden omzeild of ingeperkt.

4.3. De kwestie van de vertrouwelijkheid en wettelijke garanties in de veiligheidsvoorschriften van lidstaten baart het Comité zorgen; het raadt de Commissie dan ook aan duidelijke voorschriften te geven zodat het bedrijfsleven een beter inzicht in die kwestie krijgt.

4.4. Het Comité acht het van het grootst mogelijke belang dat deze richtlijn in een interne markt goed werkt en meent dan ook dat de Commissie daartoe over voldoende personele en financiële middelen moet beschikken.

4.5. Het lijkt uitermate wenselijk dat wordt gezorgd voor een betere functionele samenhang tussen de Commissie, het CEN/Cenelec en de normalisatie-instellingen van de lidstaten [en van landen van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA)]: met nog maar anderhalf jaar te gaan voordat de interne markt een feit zal zijn, is dit een bijzonder belangrijke aangelegenheid.

(1) PB nr. C 298 van 27. 11. 1989, blz. 20.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende specifieke maatregelen voor bepaalde landbouwproducten ten behoeve van de Franse overzeese departementen⁽¹⁾

(92/C 14/10)

De Raad heeft op 28 juni 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 oktober 1991 opgesteld. Rapporteur was de heer Ovide Etienne.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen (1 onthouding) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Met het Commissievoorstel wordt beoogd een aanzet te geven tot de tenuitvoerlegging van het Poseidon-programma — dat door de Raad in december 1989 is goedgekeurd en waarover het ESC een positief advies heeft uitgebracht⁽²⁾ — alsmede een kaderverordening vast te stellen voor door het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL) - Garantie gefinancierde landbouwmaatregelen uit dit programma.

1.2. De voorgestelde maatregelen vormen een samenhangend en in financieel opzicht significant geheel, dat in combinatie met regionale en nationale maatregelen een oplossing kan bieden voor de structurele problemen waarmee de landbouw in de Franse overzeese departementen (DOM) te kampen heeft.

1.3. Om vrijwel al deze maatregelen wordt al sinds enkele jaren gevraagd door politieke vertegenwoordigers en beroepsorganisaties uit de DOM.

1.3.1. Daarom mag verwacht worden dat de verschillende bepalingen uit het voorstel op ruime schaal toepassing zullen vinden en een duidelijk rendement zullen opleveren.

1.4. De maatregelen betreffen met name de graanvoorziening, de ontwikkeling van de veeteelt, de verbetering van de veterinaire en fytosanitaire situatie, het stimuleren van productie en afzet van groenten, fruit, bloemen en planten, en de steun aan ondernemingen die werkzaam zijn in de bedrijfskolom suikerriet-suiker-
rum.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Verschillende van de voorgestelde maatregelen zouden nader moeten worden uitgewerkt, omdat de landbouw in elk DOM specifieke kenmerken vertoont.

2.2. Het Comité heeft op drie punten kritiek:

- a) De criteria om voor steun in aanmerking te komen, zouden in de kaderverordening moeten worden opgenomen, zodat de potentiële gevolgen van iedere maatregel, ook de financiële, kunnen worden ingeschat.
- b) De looptijd van de steun. Het beoogde effect van de maatregelen zal eerst op middellange of lange termijn merkbaar zijn. Ondertussen zou de mogelijkheid moeten bestaan om de uitvoeringsmodaliteiten van de maatregelen bij te stellen, en wel om twee redenen:
  - om het billijkheidskarakter van de steun te bewaren,
  - om het EG-mechanisme aan te passen aan veranderingen in de landbouweconomische situatie van de DOM.
- c) De maatregelen moeten resultaat opleveren. De maatregelen uit de kaderverordening moeten productie en afzet een dynamischer karakter verlenen. De landbouw mag niet blijvend aangewezen zijn op steun, maar moet zelf de capaciteit ontwikkelen om betere prestaties te leveren.

Het is raadzaam de EG-steun te koppelen aan het behalen van resultaten (die immers meetbaar zijn), alsmede te omschrijven hoe die resultaten gecontroleerd kunnen worden.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Het is belangrijk dat de maatregelen tijdig van kracht worden.

3.2. Indien de uitvoering van de verordening vertraging oploopt, ondervindt de toch al sterk benadeelde DOM-landbouwer hiervan schade.

3.2.1. Dit geldt zowel voor de ordening van de productie en van de plaatselijke afzetmarkten als voor de verovering van nieuwe exportmarkten.

⁽¹⁾ PB nr. C 149 van 8. 6. 1991, blz. 6.

⁽²⁾ PB nr. C 159 van 26. 6. 1989, blz. 56.

3.2.2. Verder is het met het oog op grotere dynamiek belangrijk dat door de in artikel 19 genoemde maatregelen het in te voeren symbool in verband wordt gebracht met de kwaliteit van de produkten.

3.3. Zonder de goedkeuring van het plan te willen vertragen, dienen toch redactionele wijzigingen op de artikelen 2 en 5 te worden voorgesteld, en moeten kanttekeningen worden geplaatst bij de artikelen 4, 6, 12 en 14, alsmede bij Titel IV.

3.3.1. Artikel 2

Het Comité stelt voor, de tweede alinea als volgt te formuleren:

„Indien er geen invoer is uit de begunstigde overzeese landen en gebieden en Staten in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan (ACS), kan de vrijstelling van invoerheffingen voor granen worden uitgebreid tot leveringen uit andere derde landen.”

3.3.2. Artikel 5

Het Comité stelt voor, dit artikel als volgt te formuleren:

„Binnen de grenzen van de voor consumptie in de DOM benodigde hoeveelheden, die aan de hand van door de Franse overheid verstrekte gegevens worden geraamd, wordt steun verleend voor de rundveemesterij.

Deze steun bestaat uit een aanvullend bedrag van 40 ecu per dier bovenop de in artikel 4 bis van Verordening (EEG) nr. 805/68 bedoelde speciale premie; deze aanvullende steun mag slechts worden toegekend voor dieren met een volgens de procedure van artikel 8 te bepalen minimumgewicht.

De Franse overheid stelt op voorstel van de gespecialiseerde beroepsorganisaties vast hoeveel dieren een veehouderij minimaal moet omvatten om voor de premie in aanmerking te komen.

Dit minimum kan afhankelijk van de resultaten van de onderhavige maatregel worden aangepast.”

3.3.3. Artikel 4

De criteria om voor steun voor levering van fokdieren in aanmerking te komen, moeten na verloop van tijd bijgesteld kunnen worden, zodat de steun, zodra in de belangrijkste behoeften is voorzien, een regulerende werking heeft.

3.3.4. Artikel 6

Hier moet vermeld worden dat het om voor menselijke consumptie bestemde verse melkprodukten gaat, waarvan in het kader van een Commissieverordening een lijst zou moeten worden opgesteld.

3.3.5. Artikel 12

Met het oog op de structuur van het landbouwareaal op de Antillen en Réunion, moet worden gepreciseerd dat de bedoelde oppervlakte van ten minste 0,5 ha uit één aaneengesloten stuk grond moet bestaan.

3.3.6. Artikel 14

Er dient goed op te worden gelet welke partijen de contracten sluiten en op welke periode de transacties per produkt en per gebied van bestemming betrekking hebben.

3.3.7. Titel IV

Indien men wil dat deze maatregel doeltreffend is en niet tot oneigenlijke steunverlening leidt, dan moeten de programma's om de agro-industrie te moderniseren en de teelt te mechaniseren versneld worden uitgevoerd.

3.4. Naast de in de kaderverordening voorgestelde maatregelen moeten begeleidende maatregelen worden genomen op het gebied van:

- a) scholing (ESF);
- b) investeringen (EOGFL - Oriëntatie), om ervoor te zorgen dat de landbouw in de DOM zich evenwichtig ontwikkelt en optimaal in de EG wordt geïntegreerd.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

Advies over de mededeling van de Commissie: „Op weg naar transeuropese netwerken — Voor een communautair actieprogramma”

(92/C 14/11)

De Commissie van de Europese Gemeenschap heeft op 27 maart 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over de bovengenoemde mededeling.

Het Subcomité „Transeuropese netwerken”, dat met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft zijn advies op 9 september 1991 opgesteld. Rapporteur was de heer Vasco Cal.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met een ruime meerderheid van stemmen (9 onthoudingen) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Naarmate meer maatregelen met het oog op de voltooiing van de interne markt werden genomen, en tegen de achtergrond van de toeneming van het intracommunautaire handelsverkeer, de grotere mobiliteit van de produktiefactoren en de activiteit van het bedrijfsleven, dat zich steeds meer gaat voorbereiden op de gevolgen van de tegen 1993 door te voeren volledige vrijmaking van het verkeer van personen, goederen en diensten, kwam steeds duidelijker de noodzaak tot uiting, transeuropese netwerken op te zetten en uit te bouwen.

1.2. In december 1989 heeft de Europese Raad deze problematiek globaal benaderd. Op 22 januari 1990 heeft de Raad vervolgens een resolutie aangenomen waarin de Commissie wordt verzocht „hem een werkprogramma en voorstellen voor passende maatregelen voor te leggen”.

1.2.1. Na uitvoerig overleg met de betrokken economische kringen en vertegenwoordigers van de lid-staten heeft de Commissie in augustus 1990 een tussentijds rapport uitgebracht, en in december 1990 in een mededeling een programma voor een communautaire actie ingediend.

1.2.2. In de ontwerp-resolutie die momenteel in de Raad van ministers voor de interne markt wordt behandeld, alsmede in het voorstel dat thans in het kader van de Intergouvernementele Conferentie met het oog op een politieke unie ter tafel ligt om in het Verdrag een nieuwe Titel betreffende transeuropese netwerken op te nemen, wordt erkend dat de totstandbrenging van een ruimte zonder interne grenzen transeuropese netwerken vergt, met name in de sectoren vervoer, telecommunicatie, energie en beroepsopleiding.

1.3. De ontoereikendheid van de huidige netwerken is een erfenis uit het verleden, toen de netwerken al-

lereerst op het nationale niveau werden opgezet en eerst daarna onderling werden verbonden.

1.3.1. In vele gevallen is men er niet in geslaagd, de gevolgen van het gevoerde beleid — verzadiging van het verkeersnet, milieuproblemen, daling van de infrastructuurinvesteringen — reeds in te calculeren.

1.3.2. Uiteenlopende technische normen, reglementering en tarifiering, ontbrekende schakels, knelpunten, niet-aangelegde stukken van netwerken — dit zijn slechts enkele van de huidige problemen die de werking van echte transeuropese netwerken bemoeilijken.

1.4. Bij een globale en allesomvattende aanpak van de transeuropese netwerken is de rol van de Europese Gemeenschap van doorslaggevende betekenis. Hierbij kan namelijk een strategie worden uitgewerkt die is afgestemd op de nieuwe economische, ruimte- en milieu-dimensie, en kan er tevens iets gedaan worden aan de huidige situatie waarbij een aantal sectoren niet onder communautaire bevoegdheid valt of aan de samenwerking tussen de lid-staten wordt overgelaten.

1.4.1. Met het oog op de voltooiing van de interne markt, de totstandbrenging van de Europese Economische Ruimte met de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) en de betrekkingen met de Midden- en Oosteuropese landen is het noodzakelijk, het geheel van bestaande netwerken opnieuw te bezien en de investeringsactiviteit vanuit een nieuwe invalshoek te benaderen, ten einde de Europese infrastructuur te moderniseren, de exploitatie ervan te optimaliseren, de uitrusting te vernieuwen en de arbeidsomstandigheden en beroepsopleiding te verbeteren.

2. Algemene opmerkingen

2.1. De draagwijdte van het begrip transeuropese netwerken moet aan de hand van objectieve gegevens zo volledig mogelijk worden omschreven. Met het oog

op de noodzakelijke verbinding tussen de perifeer en de meer centraal gelegen regio's van de Gemeenschap mogen geen domeinen worden uitgesloten die noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van de interne markt.

2.1.1. Op vervoergebied moeten de netwerken omvatten:

- het communautaire autowegennet, dat momenteel in het Infrastructuurcomité wordt bestudeerd (waarbij rekening moet worden gehouden met het net van wegen van communautair nut),
- spoorlijnen voor zeer snelle treinen, waarbij de vastgelegde sleutelverbindingen moeten worden bestudeerd (en tevens het goederenvervoer per spoor aan bod moet komen),
- het Europees net voor gecombineerd vervoer in de takken spoorwegvervoer, wegvervoer, binnenvaart en zeevaart,
- het net voor zeevervoer en kustvaart, met inbegrip van havens en haveninfrastructuur (met het oog op het belang ervan voor de eiland- en perifere gebieden van de Gemeenschap),
- het Europees luchtvervoersnet, dat tevens de aspecten luchtvaartcontrole, luchthaveninfrastructuur en de verbindingen met het spoorwegen- en wegennet omvat,
- het net van pijpleidingen.

2.1.1.1. In de sector vervoer moeten voorts ook Europese normen worden uitgewerkt voor containers, palleten en het gewicht van vrachtwagens, kwaliteits- en capaciteitsnormen voor het wegvervoer, voorschriften met betrekking tot de milieubescherming, het landschapsbeheer, landingsafmetingen in het vervoer per spoor, en de veiligheid.

2.1.1.2. Bij de bestudering van de vervoersector moet met alle takken van vervoer tegelijk rekening worden gehouden in het kader van een multimodale en geïntegreerde aanpak, ten einde van de aldus ontstane synergieën profijt te kunnen trekken.

2.1.2. Op het gebied van de elektrische energie is het op grond van het streven naar continuïteit van de voorziening, optimale benutting van de productiecapaciteit en rationelere investeringen op het gebied van de produktiestructuur noodzakelijk, de netwerken op Europees niveau onderling te verbinden en maatregelen te nemen om het probleem van de incompatibiliteit van normen en technieken op te lossen, ten einde tot een soepeler beheer van de netbelasting te komen.

2.1.2.1. Wat aardgas betreft, moet de aanleg van nationale netten in die lid-staten worden bevorderd waar nog geen aardgasleiding voorhanden is, ten einde

alle lid-staten op het Europese netwerk te kunnen aansluiten, de betrouwbaarheid en de veiligheid van het net te verhogen, en de niet-communautaire voorzieningsbronnen (de Sovjetunie, Noorwegen en de Maghreb-landen) te kunnen diversifiëren.

2.1.2.2. Tevens zou de Commissie moeten nagaan hoe kan worden bijgedragen tot de totstandbrenging, de onderlinge verbinding en de uitbreiding van nationale en transeuropese netwerken voor water (rivieren, kanalen, waterleidingen) ten behoeve van de industrie, de landbouw en de bevolkingscentra.

2.1.3. In de telecommunicatiesector moeten transeuropese telematicasystemen tot stand worden gebracht, waarbij gezorgd moet worden voor een onderlinge verbinding tussen de bestaande nationale systemen en voor technische, administratieve en commerciële interoperabiliteit; tevens dienen de normen en voorwaarden voor het toekomstige net van breedbandverbindingen en het digitale net van geïntegreerde diensten (ISDN) te worden voorbereid.

2.1.3.1. Er moet daadwerkelijk prioriteit worden toegekend aan het opzetten van telematicanetwerken tussen de nationale overheidsdiensten en de diensten van de Commissie op alle gebieden die te maken hebben met de afschaffing van de controles aan de binnengrenzen, en tevens aan het streven naar compatibiliteit op het gebied van de statistieken.

2.1.4. Inzake beroepsopleiding zijn er netwerken nodig die de verschillende opleidingsinstellingen in de lid-staten onderling verbinden, zodat gezorgd kan worden voor uitwisseling van opleidingsprogramma's, mobiliteit van werknemers, de oprichting van gegevensbanken betreffende de inhoud van de beroepsopleidingen met het oog op de erkenning van beroepskwalificaties en de aanvragen inzake samenwerking tussen opleidingsondernemingen, en voor complementariteit van opleidingsacties, waarbij instellingen met minder ervaring gebruik moeten kunnen maken van de ervaring die op het betrokken gebied in de gehele Gemeenschap is opgedaan.

2.1.4.1. De beroepsopleiding zal ruimere mogelijkheden bieden en beter op de behoeften zijn afgestemd indien de netwerken voor beroepsopleiding met elkaar worden verbonden, een mediotheek wordt opgezet waarin het door de opleidingsinstituten uitgewerkte materiaal over de gevolgen van de interne markt in de verschillende regio's wordt bijeengebracht, en de netwerken B-C Net⁽¹⁾ en Euro-Info-centra onderling worden verbonden.

2.1.4.2. Beroepsopleiding is een onmisbare schakel in de Europese netwerken.

⁽¹⁾ B-C Net: Business Cooperation Network.

2.2. De laatste jaren heeft de Gemeenschap steeds meer geld ter beschikking gesteld ter ondersteuning van investeringen voor de verbetering van de infrastructuur en met het oog op uitwerking en uitvoering van programma's van communautair nut. Dit heeft directe gevolgen gehad voor verschillende netwerken, maar toch is het effect ervan door de versnippering en het relatief geringe bedrag van de steun beperkt gebleven.

2.2.1. Er moet een globale, geïntegreerde en interdisciplinaire aanpak komen die het mogelijk maakt referentiekaders vast te leggen, de onzekerheid inzake rendabiliteit van investeringen te verminderen, de doeltreffendheid van de communautaire, nationale en regionale steun te verhogen, en rekening te houden met de ontwikkeling van de behoeften op lange termijn.

2.2.2. Het voorstel van de Commissie om richtschemas voor transeuropese netwerken op te stellen in samenwerking met de betrokken kringen is een eerste stap in de goede richting. Hierdoor kunnen in de toekomst kosten worden vermeden die te wijten zijn aan het feit dat in het verleden niet reeds bij de planning van de projecten met het probleem van de compatibiliteit en de onderlinge verbinding van netwerken rekening is gehouden.

2.2.2.1. Communautaire financiering van de studies inzake de economische haalbaarheid en het milieu-effect van concrete projecten kan van doorslaggevend belang zijn. Een en ander kan er namelijk toe bijdragen dat met name in de minder ontwikkelde regio's de financieringsproblemen worden opgelost en projecten van Europees nut kunnen worden uitgewerkt.

2.2.3. De verklaring van Europees nut (naar het voorbeeld van die welke reeds ten aanzien van de vervoersinfrastructuur is vastgesteld) kan de onzekerheid omtrent de verwezenlijking van bepaalde projecten helpen verminderen, de toegang tot financiële middelen vergemakkelijken en de administratieve coördinatie bij de uitvoering van het project verbeteren.

2.2.4. Wil men dat bij de bestudering en planning van transeuropese netwerken gebruik wordt gemaakt van de op nationaal niveau opgedane ervaring, dan moet een transeuropees netwerkenstelsel in het leven worden geroepen waarop onderzoeksinstellingen en -centra zijn aangesloten die zich bezighouden met prospectie en interdisciplinaire studies en analyses. Zij moeten in staat zijn, op gecoördineerde wijze samen te werken; daartoe moet hun de nodige middelen ter beschikking worden gesteld en dienen hun taken duidelijk te worden afgebakend.

2.2.5. De Commissie dient overleg te plegen met de betrokken kringen (sociale partners, lokale en regionale overheden) bij de voorbereiding van de richtschemas en van de verklaring van Europees nut van de projecten, d.w.z. alvorens besluiten worden genomen.

2.2.5.1. Een en ander brengt een grondige wijziging mee van de procedures die momenteel in de lid-staten in het kader van het overleg- en besluitvormingsproces worden gevolgd. Deze nieuwe regeling zal slechts slagen en in de praktijk toegepast kunnen worden indien in het overleg op communautair niveau wordt gezorgd voor meer openheid en doorzichtigheid en voor een ruimere participatie op alle niveaus (lokaal, regionaal, nationaal en communautair niveau). Ook moet het werkschema voor de uitvoering van de projecten in acht worden genomen, om te voorkomen dat de algehele samenhang van de netwerken in het geding komt door vertraging in bepaalde gedeelten ervan.

2.2.5.2. De sociaal-economische kringen zijn er ten volle van overtuigd dat alles doeltreffender kan verlopen als de coördinatie en het streven naar compatibiliteit op een „hoger” niveau plaatsvindt. Wel zijn zij van oordeel dat de uitvoering van de maatregelen verder toevertrouwd moet worden aan de instanties op het niveau dat borg staat voor een optimaal evenwicht tussen kosten en baten en waar met de belangen van iedere regio rekening wordt gehouden.

2.3. Zowel het bedrijfsleven als de gebruikers van de transeuropese netwerken erkennen de noodzaak, de technische normalisatie en harmonisatie sneller te doen verlopen.

2.3.1. De uitbreiding van de betrokken programma's wordt bemoeilijkt door begrotingsproblemen, door de procedures voor de uitwerking van normen — die weliswaar geen dwingend karakter hebben, maar er toch toenopen permanent naar een consensus te streven —, en door de permanente tegenstelling tussen innovatie en normalisering, met name in de technologisch meest geavanceerde sectoren.

2.3.2. Zonder de directe verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven uit het oog te verliezen, is een grotere betrokkenheid van de Gemeenschap op dat gebied verantwoord: het is namelijk noodzakelijk dat de interoperabiliteit van de netwerken wordt verzekerd en dat de voorwaarden worden geschapen om reeds bij de planning van nieuwe projecten het probleem van de compatibiliteit op te lossen; daarbij moet tevens rekening worden gehouden met de bestaande normen elders in de wereld.

2.3.3. In een aantal gevallen is een oplossing voor de compatibiliteitsproblemen gevonden of vrijwel bereikt; in andere gevallen, waarin de publieke sector de overhand heeft, blijkt het echter moeilijker te zijn tot compatibiliteit te komen. Dit betekent dat het mogelijk is de ontwikkeling in deze sector te versnellen indien de politieke wil daartoe aanwezig is.

2.4. Bij de discussie over de vraag of de transeuropese netwerken onder communautaire bevoegdheid moeten vallen, staat de kwestie van de financiering centraal.

2.4.1. De meeste netwerken vertonen de kenmerken van openbare diensten en hebben dezelfde doelstellingen, en zij worden in de praktijk ook als zodanig beheerd. Door de begrotingsproblemen van de laatste jaren is steeds minder geïnvesteerd, terwijl het gebruik van de overeenkomstige infrastructuur is toegenomen. Daardoor is de kloof tussen behoeften en capaciteit groter geworden.

2.4.1.1. Bij een aantal netwerken is er sprake van een „technisch monopolie”, dat middelen vrijmaakt voor zelffinanciering van de projecten, met inbegrip van de taken die inherent zijn aan een openbare dienst.

2.4.1.2. Een goed beheer van het netwerk is niet alleen noodzakelijk voor de goede werking ervan, maar is tevens een garantie voor de rendabiliteit van nieuwe projecten. Men mag daarbij niet uit het oog verliezen dat het in sommige gevallen gemakkelijker, sneller en goedkoper is de bestaande netwerken te verbeteren (door ze te completeren en onderling te verbinden) dan naast de bestaande netwerken nieuwe aan te leggen (tenzij grote technologische vernieuwingen in het spel zijn).

2.4.2. Tegen deze achtergrond baart het wel zorgen dat uitsluitend naar de financiële levensvatbaarheid van de projecten wordt gekeken.

2.4.2.1. Bij de beoordeling van de levensvatbaarheid moet namelijk een geheel van factoren in aanmerking worden genomen. Er moet rekening worden gehouden met de bijdrage van het project tot de interne samenhang en de volledigheid van het gehele netwerk, de milieu-aspecten, de veiligheid van de gebruikers, de vooruitzichten op lange termijn en de bijdrage ervan tot de voltooiing van de interne markt, waarbij het effect van de netwerken op de structuur van de betrokken sectoren en de evenwichtige ontwikkeling van de minder begunstigde gebieden van de Gemeenschap niet uit het oog mogen worden verloren.

2.4.3. De overheid draagt wel verantwoordelijkheid voor de oprichting en uitbreiding van de transeuropese netwerken, maar daarbij mag niet worden vergeten dat particuliere financiering een grote bijdrage tot de tenuitvoerlegging van de projecten moet leveren.

2.4.3.1. Voor particuliere investeerders kan de onzekerheid omtrent de rendabiliteit van de projecten worden verminderd door de uitwerking van richtschema's en haalbaarheidsstudies, door raadpleging van de sociaal-economische kringen, maar tevens door een verklaring van Europees nut en eventueel door inbreng van nationale en communautaire financiële middelen.

2.4.4. „Financial engineering” moet het mogelijk maken in de financieringsbehoeften te voorzien die niet door de markt gedekt worden⁽¹⁾.

2.4.4.1. Om de inbreng van particulier kapitaal bij de grote projecten in het kader van de transeuropese netwerken te vergemakkelijken en te bevorderen, moet de Gemeenschap de levensvatbaarheid ervan kunnen aantonen, haar politieke steun eraan kunnen geven en het bijeenbrengen van de nodige eigen middelen kunnen vergemakkelijken.

2.4.4.2. Om de financiering van de grond te krijgen, zou uit de begroting kunnen worden geput of zou de Europese Investeringsbank (EIB) uit eigen middelen dan wel met financiële waarborg van de Gemeenschap leningen kunnen verstrekken.

2.4.4.3. De verdeling van de risico's over de bij de financiering betrokken partijen mag de verwezenlijking van de met de gefinancierde projecten beoogde communautaire doelstellingen niet in gevaar brengen.

2.5. De globale financiering van de transeuropese netwerken vergt zoveel geld dat de communautaire bijdrage in alle gevallen van bijkomende aard zal zijn, hoewel zij een belangrijke katalysator-rol zal spelen en relatief groter zal zijn in de lid-staten die over minder financiële armslag beschikken.

2.5.1. De financieringsbehoeften zijn verschillend van netwerk tot netwerk, en binnen ieder netwerk van project tot project. Verbindingen tussen meer ontwikkelde regio's, waar de vraag reeds aanwezig is, zijn normaliter op korte termijn rendabeler, waardoor er minder financieringsproblemen zijn. De potentiële rendabiliteit op korte termijn en de financieringsbehoeften daarentegen zijn factoren die minder gunstig liggen in de minder ontwikkelde gebieden.

2.5.1.1. Er moet onderscheid gemaakt worden tussen projecten die via zelffinanciering gerealiseerd kunnen worden en projecten die een grotere of kleinere overheidsbijdrage vergen. Bij laatstgenoemde projecten moet worden nagegaan welke lid-staten echt financiële steun van de Gemeenschap nodig hebben.

2.5.1.2. Hoewel de netwerken van essentieel belang zijn voor de voltooiing van de interne markt, moeten zij ook bijdragen tot de ontwikkeling van de perifere regio's door de toegang tot de centrale regio's te vergemakkelijken, en moeten zij de sociaal-economische samenhang versterken.

2.5.2. In het kader van de herziening van de financiële vooruitzichten voor de periode na 1992 moet de Gemeenschap ervoor zorgen dat zij over de nodige financiële middelen beschikt om een krachtige impuls aan de totstandbrenging en uitbreiding van de transeuropese netwerken te geven. Het is van het grootste belang dat op communautair niveau voldoende geld ter beschikking wordt gesteld en dat nauw wordt samengewerkt met de EIB en met particuliere institutionele financiële kringen. De oprichting van een specifiek

⁽¹⁾ Zie „Financiële Engineering” [doc. COM(86) 723 def. van 15 december 1986].

Fonds voor transeuropese netwerken is dan ook van het allergrootste belang om projecten uit te voeren waarvoor communautaire steun verantwoord is.

2.5.2.1. De communautaire bijdrage moet in overeenstemming zijn met het doel dat men met de transeuropese netwerken wil bereiken, en moet de sociaal-economische samenhang van de Gemeenschap dienen.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. In de mededeling van de Commissie [doc. COM(90) 585 def.] wordt een aantal prioritaire projecten genoemd. Het gaat hier echter slechts om voorbeelden, niet om een volledige lijst. De Commissie geeft slechts een deel van de projecten aan waarvoor de nodige technische informatie voorhanden is (hierdoor

wordt een verwrongen beeld gegeven van de werkelijke situatie in de Gemeenschap in haar geheel).

3.1.1. De genoemde voorbeelden zijn nuttig, maar de lijst is te onvolledig om op grond daarvan besluiten te kunnen nemen.

3.1.2. Bij de besluitvorming moet worden uitgegaan van de voorgestelde procedure: uitwerking van richtschema's — waarover vervolgens uitvoerig met de betrokken kringen van gedachten wordt gewisseld —, opstellen van studies over de economische en financiële haalbaarheid en over de milieu-aspecten, het nemen van besluiten over de verklaring van Europees nut.

3.1.3. Bovendien moet de rol van het Economisch en Sociaal Comité in de overlegprocedure op het niveau van de communautaire instellingen duidelijk worden vastgelegd.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

*De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité*

François STAEDLIN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad inzake een steunregeling voor sojabonen, kool- en raapzaad en zonnebloemzaad ⁽¹⁾

(92/C 14/12)

De Raad heeft op 12 september 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Mantovani.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen bij 4 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Het Comité neemt nota van het volgende:

a) de conclusies van de geschillencommissie van de Algemene Overeenkomst betreffende tarieven en handel (GATT) van december 1989, waarin t.a.v. oliehoudende zaden bepaald wordt dat:

- „ingevoerde produkten in alle verordeningen betreffende verkoop in het binnenland geen minder gunstige behandeling dienen te genieten dan die welke wordt verleend aan overeenkomstige produkten van inheemse oorsprong” ⁽²⁾,
- naar maatregelen moet worden gezocht „om een einde te maken aan de aantasting van de tariefconcessies voor oliehoudende zaden” ⁽²⁾,
- hiertoe de Gemeenschapsverordeningen voor oliehoudende zaden zo moeten worden aangepast „dat zij in overeenstemming zijn met artikel 3, lid 4, van de GATT” ⁽²⁾;

b) de twee mededelingen van de Commissie aan de Raad van 1 februari en 11 juli 1991 over de „toekomstige ontwikkeling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)” ⁽³⁾ houdende:

- een verkleining van het verschil tussen de Gemeenschapsprijzen en de wereldmarktprijzen in de sectoren granen, oliehoudende zaden en eiwithoudende gewassen,
- compensatie van het inkomensverlies door rechtstreekse inkomenssteun per ha aan de producent;

c) het onderhavige richtlijnvoorstel, dat voorziet in:

- vaststelling van een verwachte referentieprijz op basis van de wereldmarktprijs van 163 ecu/ton,
- een hectaretoeslag van 384 ecu voor alle oliehoudende zaden (sojabonen, koolzaad en zonnebloemzaad), die het inkomensverlies ten gevolge

van de prijsdalingen moet compenseren. Deze steun varieert naar gelang van het bijbehorende regioplan en neemt toe naarmate de produktiviteit stijgt. Het is de bedoeling dat deze steun rechtstreeks aan de producent wordt betaald, en niet meer als voorheen aan de verwerker,

- een evenwicht in de steunverlening tussen oliehoudende zaden en granen op basis van een prijsverhouding van 2,1: 1 om geen voorkeur voor de verbouw van een van beide gewassen te kweken,
- invoering van een gegarandeerd maximumareaal: indien het met een bepaalde soort oliehoudende zaden ingezaaide areaal groter is dan het gegarandeerde maximumareaal, wordt het betrokken compensatiebedrag verlaagd met 1% waarmee het vastgestelde areaal overschreden is.

1.1. Het Comité stelt vast dat de Commissie niet getracht heeft, in afwachting van een besluit over de hervorming van de sector als voorgesteld in Commissiedocument COM(91) 258 def. een duidelijke regeling te treffen met inachtneming van de conclusies van de GATT-geschillencommissie, maar gekozen heeft voor een verordening met een definitief karakter waarin maatregelen zijn opgenomen waarover momenteel nog druk wordt gediscussieerd.

2. Het Comité begrijpt dat de Commissie zich aan bepaalde zaken moest houden:

- a) zij moest de conclusies van de GATT-geschillencommissie respecteren;
- b) zij moest, om economische en milieuredenen, de gelegenheid aangrijpen om extensivering van de landbouw te stimuleren;
- c) zij moest de contractteelt steunen door de oprichting van producentverenigingen te stimuleren.

Niettemin vindt het Comité dat in de tekst de negatieve aspecten overheersen. Het gaat hierbij met name om het volgende:

⁽¹⁾ PB nr. C 255 van 1. 10. 1991, blz. 8.

⁽²⁾ Punten 155, 156 en 157 van de conclusies van de geschillencommissie van de GATT [zie doc. COM(91) 318 def., blz. 10].

⁽³⁾ Doc. COM(91) 100 def. en doc. COM(91) 258 def.

2.1. Indien de verordening in de huidige vorm reeds in het verkoopseizoen 1992/1993 van kracht wordt, zou dit kunnen betekenen dat het marktevenwicht tussen oliehoudende zaden en granen ten gunste van granen wordt verstoord, omdat het stelsel van gegarandeerde prijzen voor granen blijft bestaan.

2.2. De bepaling dat de inzaai tegen uiterlijk 30 april moet plaatsvinden (artikel 2, lid 2) vormt uit agronomisch oogpunt een probleem voor een aantal teelten, omdat bepaalde soorten zaden eerst na deze datum kunnen worden ingezaaid.

2.2.1. Wat sojabonen betreft is het op deze manier bovendien niet meer mogelijk een tweede oogst binnen te halen, waardoor de totale opbrengst aanzienlijk vermindert.

2.3. Het Comité acht het wenselijk dat bij de berekening van de hectaretoeslag een differentiëring naar zaadsoort wordt toegepast. De in lid 5 van artikel 4 genoemde uitzonderingsregeling dient bijgevolg achterwege te worden gelaten.

2.4. Wanneer de regionale steun berekend wordt aan de hand van de verhouding tussen de regionale graanopbrengst en de gemiddelde graanopbrengst in de Gemeenschap, betekent dit dat de steunbedragen uiteen zullen lopen, aangezien de regionale graanopbrengst niet overal gelijk is (artikel 4, lid 3). In probleemgebieden, waar de gemiddelde graanopbrengst lager is, zal het referentiebedrag dus ook lager uitvallen. Het omgekeerde geldt voor regio's met een hoge produktiviteit. De hectaretoeslag lijkt daarom geen goed middel om de inkomensverschillen tussen de regio's te doen verdwijnen.

2.4.1. Het Comité is van oordeel dat in het voorstel maatregelen moeten worden overwogen met het oog op het geval dat de prijzen in een regio van de Gemeenschap aanzienlijk onder de gemiddelde communautaire prijs dalen.

2.4.1.1. Het acht het van het grootste belang dat er een of andere vorm van bescherming van de regionale prijzen komt.

2.4.1.2. Het Comité kan zich wel scharen achter een systeem van toezicht op de regionale prijzen: indien de gemiddelde prijs in een bepaalde gebied tijdens een seizoen lager ligt dan een bepaald percentage van de door de Commissie berekende wereldmarktprijs, dan bestaat de mogelijkheid dat een aanvullend compensatiebedrag wordt uitgekeerd.

2.4.2. Bovendien is het niet uitgesloten dat de vaststelling van referentieprijzen op het niveau van de wereldmarktprijzen tot gevolg heeft dat deze laatste naar beneden gaan en dat dus ook de inkomsten dalen.

2.5. Voor de producent betekent het een te zware belasting indien bij de afrekening van de steun geen rekening wordt gehouden met eventuele verschillen van minder dan 8% ten opzichte van de „verwachte referentieprijzen” (artikel 4, lid 4). Volgens het Comité zou dit verschil op 2-3% kunnen worden vastgesteld.

2.6. Wanneer het gegarandeerd maximumareaal voor sojabonen wordt vastgesteld op 509 000 ha (artikel 7, lid 1) betekent dit een klap voor de sojateelt omdat het sojabonen-areaal de laatste jaren gemiddeld meer dan 600 000 ha besloeg.

2.7. De verlaging van het compensatiebedrag bij overschrijding van het maximumareaal met 1% per procent waarmee het vastgestelde areaal overschreden is (artikel 7, lid 2), is te drastisch en zou volgens het Comité veel geringer moeten zijn.

2.7.1. Het Comité vindt dat maatregelen genomen moeten worden om ervoor te zorgen dat de voorstellen waarbij de toeslag alleen wordt toegekend voor land waarop reeds oliehoudende zaden werden geteeld of dat braakgelegd was in de referentie jaren 1989/1990 - 1990/1991, niet verhinderen dat de producenten een compensatiebedrag uitgekeerd krijgen voor de tijdens dit najaar ingezaaide teelten.

3. Conclusie

3.1. Hoewel het Comité de ontwerp-verordening als een op zichzelf staande regeling beschouwt, die mede tegen de achtergrond van de GATT-besluiten diende te worden opgesteld, constateert het dat hierbij een steunregeling voor oliehoudende zaden wordt ingesteld die gebaseerd is op de criteria welke in de mededeling van de Commissie aan de Raad van 11 juli 1991 (doc. COM(91) 258 def.) zijn vastgesteld. Het Comité vindt dan ook dat ter zake pas besluiten kunnen worden genomen nadat het in genoemde mededeling uiteengezette hervormingsbeleid ten uitvoer is gelegd.

3.2. In ieder geval zijn bovengenoemde negatieve aspecten van het voorstel voor het Comité zo belangrijk dat het de Commissie verzoekt een en ander via een grondige en volledige herziening van het document aan te passen.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDLIN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de goedkeuring van twee- of van driewielige motorvoertuigen

(92/C 14/13)

De Raad heeft op 26 april 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 juli 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Bagliano.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 31 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met 57 stemmen vóór, 30 stemmen tegen, bij 3 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het Comité staat achter het voorstel van de Commissie dat ten doel heeft, de constructievoorschriften (goedkeuringsprocedure) voor bromfietsen, motorfietsen en gemotoriseerde driewielers te harmoniseren.

1.2. Deze harmonisering komt tegemoet aan de eisen en de verwachtingen van de industrie, maar heeft ongetwijfeld ook voordelen voor consumenten en gebruikers.

1.3. Bovendien is de harmonisering van de in de lid-staten geldende technische voorschriften met het oog op de totstandkoming van de interne markt bevorderlijk voor de concurrentiepositie van de sector ten opzichte van de Japanse fabrikanten, die volop kunnen profiteren van een homogene interne markt met weinig fabrikanten, die sterk gestandaardiseerde produkten en onderdelen leveren.

Hoewel Japan op wereldniveau vooral de markt van voertuigen met een cilinderinhoud van meer dan 250 cc domineert, moet ook in de Gemeenschap wel degelijk rekening worden gehouden met de Japanse concurrentie. Zo hebben de Japanners op de EG-markt voor voertuigen met een cilinderinhoud van meer dan 50 cc al een marktaandeel van 70 %.

1.4. De motor- en bromfietsindustrie in de Gemeenschap (fabrikanten en assemblagebedrijven) telt een vijftigtal fabrieken met ongeveer 200 000 rechtstreekse en afgeleide arbeidsplaatsen.

1.5. De Gemeenschapsmarkt wordt gekenmerkt door een hoog percentage bromfietsen (70 %) met een cilinderinhoud van minder dan 50 cc.

De totale produktie bedraagt ongeveer 1,5 miljoen voertuigen en is voornamelijk geconcentreerd in de zuidelijke lid-staten (40 % in Italië).

2. Inhoud van het voorstel

2.1. In het voorstel worden de goedkeuringsprocedures voor voertuigtypes en onderdelen geregeld en de

technische voorschriften met betrekking tot veiligheid en milieu vastgelegd.

2.2. Deze „kaderverordening” zal gevolgd worden door 24 specifieke verordeningen betreffende veiligheid (remmen, verlichting, achteruitkijkspiegels, enz.) en milieu (geluidshinder en uitlaatgassen).

2.3. In het voorstel wordt uitdrukkelijk bepaald dat de verordening niet geldt voor voertuigen die reeds vóór de inwerkingtreding ervan in het verkeer zijn (artikel 1, lid 1).

3. Opmerkingen

3.1. Het Comité gaat akkoord met de mogelijkheid voor lid-staten om een tweede categorie bromfietsen in te voeren. Daarenboven meent het Comité dat ook de in een aantal lid-staten bestaande categorie „fiets met hulpmotor” gehandhaafd moet kunnen blijven, aangezien deze voertuigen zich niet wezenlijk van fietsen onderscheiden en voorzien in een groeiende behoefte bij vooral de oudere consument.

3.2. De Commissie stelt voor, na drie jaar een verslag op te stellen en dit voor te leggen aan de Raad, het Europese Parlement en desgewenst ook aan het Economisch en Sociaal Comité. Daarbij gaat zij kennelijk uit van het overigens omstreden verband tussen lage snelheid en veiligheid. Uit de beschikbare statistieken blijkt namelijk dat het aantal doden en gewonden in landen met één enkele categorie niet aanmerkelijk verschilt van het aantal in landen met twee of zelfs drie (Duitsland) categorieën.

3.3. Daar komt nog bij dat dergelijke statistieken enorm veel voorbereiding vergen. Het is daarom niet duidelijk op welke feiten de Commissie zich wil baseren wanneer zij na drie jaar een balans gaat opmaken.

3.3.1. Om te voorkomen dat de op zich wenselijke harmonisering nadelige gevolgen voor bedrijven in sommige lid-staten zal hebben, moeten aan de in artikel 14, lid 4, sub a) genoemde lijst van gedurende een bepaalde overgangperiode toegestane uitzonderingen ook de

automatische transmissie en de maximummassa worden toegevoegd.

3.3.2. Ook voor kleine produktieseries, voor gespecialiseerde constructeurs en voor liefhebbers die voertuigen op hun eigen wensen afstemmen, moeten in artikel 14 adequate ontheffingsbepalingen worden opgenomen.

3.4. Wat het plan voor vierentwintig afzonderlijke verordeningen betreft stelt het Comité voor, zowel de wettelijke voorschriften als de uitvoeringsbepalingen tot een minimum te beperken, ook al omdat de voorschriften in de meeste lid-staten op verschillende niveaus en minder streng worden toegepast.

3.5. Het Comité is het ermeê eens dat de milieuvorschriften (vervuiling en geluidshinder) aangescherpt moeten worden, maar raadt aan, hierbij geleidelijk te

werk te gaan, zodat de industrie de nodige tijd krijgt om zich aan te passen. Qua produktiekosten en produktiviteit heeft de industrie het tegenover de Japanse concurrentie toch al zwaar te verduren.

4. Conclusies

Het Comité gaat akkoord met doel en inhoud van het voorstel. Het is duidelijk dat de industrie in het belang van de consument en de samenleving in het algemeen veel moeite zal moeten doen om te kunnen voldoen aan de tests en eisen die talrijker en ingewikkelder zijn dan voorheen het geval was.

Deze inspanning zal min of meer gecompenseerd worden door vereenvoudigde toelatingsprocedures. Om deze reden steunt het Comité de Commissie in haar streven.

Gedaan te Brussel, 31 oktober 1991.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
François STAEDLIN

BIJLAGE

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

De volgende wijzigingsvoorstellen zijn tijdens de beraadslagingen verworpen. Ten minste één kwart van de stemmen is vóór deze voorstellen uitgebracht:

Bladzijde 3, paragraaf 3

Het corrigendum (3.1) door de volgende tekst (paragraaf 3.1 tot en met 3.8) te vervangen:

„3. Opmerkingen

3.1. De Commissie stelt vast dat de definitie van bromfietsen het belangrijkste probleem vormt.

Uitgegaan wordt hierbij van de cilinderinhoud en de maximumsnelheid.

In lid 2 van artikel 1 worden bromfietsen gedefinieerd als voertuigen met een cilinderinhoud van ten hoogste 50 cc en een maximumsnelheid van ten hoogste 45 km/u.

Aangezien de maximumsnelheid in de meeste lid-staten tussen 40 en 50 km/u ligt, kan het Comité zonder meer met deze definitie akkoord gaan.

3.2. Daarna wordt echter in lid 3 van artikel 14 bepaald dat gedurende een eventueel zelfs te verlengen overgangperiode een tweede categorie bromfietsen mag worden gehandhaafd of ingevoerd; daartegen heeft het Comité toch enige bezwaren.

3.3. Het is zich ervan bewust dat deze mogelijkheid in overweging is genomen omdat zij overeenkomt met de in sommige lid-staten bestaande situatie.

De voertuigen waar het hier om gaat, vertegenwoordigen 7% van de markt in de Gemeenschap.

3.4. Wanneer harmoniseringsvoorschriften worden ingevoerd is het eigenlijk onlogisch uitzonderingen toe te staan, tenzij deze een tijdelijk karakter hebben en de aflooptermijnen duidelijk zijn vastgelegd.

Harmonisering leidt in eerste instantie voor alle of vrijwel alle lid-staten tot aanpassingskosten. Wanneer deze hoog zijn, moet men zich vooral goed voor ogen houden dat het hier niet om het nationale, maar om het „hogere”, d.w.z. het Gemeenschapsbelang gaat.

3.5. Het bestaan of de invoering van een tweede, lagere categorie (subcategorie) houdt in dat bepaalde zaken geregeld moeten worden: geen of minder belasting verzekeringen, formaliteiten (geen verplicht rijbewijs), leeftijdsgrens en veiligheidsvoorschriften (wel of geen helm).

Het gevolg is dat de subcategorie, eventueel bepaalde voordelen of gebruiksfaciliteiten biedt, die tot markt-distorsies kunnen leiden ten koste van hogere categorieën waarvoor duidelijke regels gelden die zijn ingevoerd met het oog op de consumentenbescherming en het maatschappelijk welzijn, d.w.z. in het algemeen belang.

3.6. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de vraag, maar evenzeer voor het aanbod.

De industrie ziet namelijk niets in de invoering van een subcategorie. Dit zou betekenen dat zowel de productieplanning als het productieproces moeten worden gemoduleerd met het oog op de noodzakelijke differentiatie van eindproducten en onderdelen (b.v. carburatoren, uitlaten, cilinders).

Nu wordt het concurrentievermogen juist in grote mate bepaald door standaardisering van de productie met de daarbij behorende schaalvoordelen en technologische synergie binnen het productieproces.

Differentiatie van produkten en modellen leidt daarentegen tot hogere productie- en servicekosten (onderdelen).

3.7. Versnippering van de markt zou daarom tot verdere versnippering van de productie leiden, terwijl de Europese industrie ten opzichte van de Japanse industrie die maar met één categorie en één grote homogene interne markt te maken heeft, toch al te gesegmenteerd is.

3.8. Het valt te begrijpen dat bij wijze van uitzondering tijdelijk een tweede categorie wordt toegelaten om rekening te houden met een in drie lid-staten bestaande situatie. Het is echter niet meer logisch of verdedigbaar de invoering van deze categorie toe te staan in landen waarin zij nog niet bestaat, aangezien het voorstel immers op harmonisering gericht is.

In ieder geval mag de invoering van een tweede, lagere categorie niet worden gekoppeld aan het bestaan van de passende infrastructuur (fietspaden). Invoering van deze categorie zou er namelijk juist toe leiden dat op dezelfde weg voertuigen met sterk uiteenlopende snelheden elkaar ontmoeten.”

Motivering

Dit wijzigingsvoorstel heeft ten doel het advies in zijn oude vorm te herstellen. In de acht paragrafen die via de door de Afdeling goedgekeurde wijzigingen geschrapt zijn, wordt namelijk mede aan de hand van onmiskenbare productie- en werkgelegenheidscijfers een realistisch beeld van het probleem gegeven.

Bij de definitie van het begrip „bromfietsen” doet zich de vraag voor, hoeveel categorieën er moeten komen:

- één categorie (cilinderinhoud van ten hoogste 50 cc en maximumsnelheid van 45 km/u, zoals in negen lid-staten, waaronder Frankrijk, Italië en Spanje, het geval is) (deze optie heeft de voorkeur van de Commissie, hoewel zij tijdelijk een tweede categorie wil toelaten),
- twee categorieën (een subcategorie van bromfietsen met een maximumsnelheid van 25 km/u) als in België en Nederland,
- drie categorieën zoals in Duitsland.

Het bestaan van maar één categorie heeft voordelen voor productie (schaalvoordelen, planningskosten, standaardonderdelen) en afzet, dit wil zeggen voor het concurrentievermogen. In de landen waar drie categorieën bestaan is de verkoop van bromfietsen gedaald van 390 000 in 1980 tot 53 000 in 1989.

Momenteel worden op een totaal van 1 350 000 bromfietsen (1990) slecht 95 000 bromfietsen met een beperkt vermogen (20-25-30 km/u) verkocht, waarvan toch weer twee derde (zoals de Commissie zelf vaststelt) in de zuidelijke lid-staten geproduceerd wordt.

De markt bestaat dus voor 93 % uit bromfietsen met een snelheid van 40 tot 50 km/u.

Toch moet ook even worden stilgestaan bij de redenen die tot de invoering van een subcategorie voor bromfietsen geleid hebben. Toen het dragen van een helm verplicht werd, daalden de verkoopcijfers in het daaropvolgende jaar met 30 tot 60 %.

Minder stringente veiligheidsvoorschriften (geen verplichte helm), minder omslachtige registratie- en verzekeringsvoorschriften (geen verplichte registratie en verzekering) en andere faciliteiten (belastingen) zijn de enige redenen die ertoe geleid hebben dat de vraag naar bromfietsen met een geringe snelheid (7 % van het totaal) in sommige gebieden enigszins gestegen is.

De feitelijke belangstelling van de consument gaat echter niet in deze richting.

In het oorspronkelijke advies, *c.q.* het onderhavige wijzigingsvoorstel, wordt begrip getoond voor de in sommige lid-staten bestaande situatie (3.8). Het voorstel van de Commissie voor een tijdelijke oplossing wordt dan ook aanvaard. (De Commissie heeft de mogelijkheid, in één van de vierentwintig nog uit te brengen verordeningen één en/of meer uitzonderingen voor bepaalde bromfietsen in te voeren. Helaas heeft de Afdeling in dit opzicht niet tot een compromis kunnen komen, hoewel de meerderheid van de studiegroep hiernaar wel gestreefd heeft en nog zal streven, omdat dit compromis er te zijner tijd toch zou moeten komen.)

Het lijkt daarentegen uiteraard niet wenselijk, de invoering van een subcategorie (artikel 14) mogelijk te maken, indien deze nog niet bestaat.

In de komende jaren zal de interne en internationale concurrentie sterk toenemen.

Om de prijsconcurrentie het hoofd te kunnen bieden, moeten de producenten bepaalde hoeveelheden kunnen produceren en een homogene afzetmarkt hebben. In Japan is dit zonder meer het geval. Een eventuele versplintering van de Europese markt zou zeer nadelig zijn voor deze sector waarin een vijftigtal fabricage- en assemblagebedrijven werk geeft aan 190 000 mensen.

De harmonisering waarnaar de Commissie terecht streeft, mag niet tegen de sociaal-economische belangen van de Gemeenschap indruisen.

Uitslag van de stemming

Stemmen vóór: 37, stemmen tegen: 61, onthoudingen: 5.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben vóór het wijzigingsvoorstel gestemd:

De dames en heren: Abejon Resa, Andrade, Arena, Bagliano, Beltrami, Bento Gonçalves, Bernabet, Vasco Cal, Cassina, Cavaleiro Brandão, Colombo, Decaillon, d'Elia, Forgas i Cabrera, Frandi, Freeman, Frerichs, Gaffron, Giatras, Giesecke, Gomez Martinez, Gottero, Liverani, Löw, Machado von Tschusi, Margalef Masia, Pellarini, Petersen, Robinson, Romoli, Sala, Santillan Cabeza, Silva, Solari, Velasco Mancebo, Vidal, Zufiaur Narvaiza.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben tegen het wijzigingsvoorstel gestemd:

De dames en heren: Barrow, Beale, Berns, Bleser, Boisserée, Bredima-Savopoulou, Chevalier, Christie, Connellan, van Dam, Delorozoy, De Tavernier, van Dijk, Donck, Douvis, Draijer, Dunkel, Elstner, Erty, Eulen, Gardner, Ghigonis, Giacomelli, Groben, Hagen, Hilken, Hovgaard Jakobsen, Jaschick, de Knecht, Lappas, Larsen, Little, Lustenhower, Maddocks, Mayayo Bello, McGarry, Meyer-Horn, Mobbs, Moreland, Morris, Muñiz Guardado, Nielsen B., Nielsen P., Nierhaus, Noordwal, Ovide Etienne, Pardon, Pavlopoulos, Petropoulos, Pricolo, Quevedo Rojo, Sauwens, Schmidt, Schnieders, von Schwerin, Smith, Stokkers, Tukker, Wagenmans, Whitworth, Wick.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben zich van stemming onthouden:

De heren: Black, Kazazis, Laur, Pearson, Tixier.

Bladzijde 3, paragraaf 3

Aan deze paragraaf de volgende tekst toe te voegen:

„Bovendien vindt het Comité dat de voorschriften voor bromfietsen met een beperkt vermogen — waartoe ook normale rijwielen met een hulpmotor gerekend moeten worden — wel een minimale veiligheid moeten garanderen, maar ook weer niet te streng mogen zijn en afgestemd moeten zijn op de technische kenmerken van dergelijke voertuigen.”

Motivering

Met dit wijzigingsvoorstel wordt beoogd, het oorspronkelijk door de studiegroep aan de Afdeling voorgelegde advies weer te herstellen, en de tekst aan te vullen met de overwegingen van een aantal leden, zonder de opbouw of de argumentatie van het advies aan te tasten.

Op deze manier ontstaat, getrouw de traditie van het Comité, een evenwichtig en objectief advies.

Uitslag van de stemming

Stemmen vóór: 31, stemmen tegen: 36, onthoudingen: 17.

Advies over eenoudergezinnen

(92/C 14/14)

Op 25 april 1991 heeft het Economisch en Sociaal Comité besloten, overeenkomstig artikel 20, vierde alinea, van het Reglement van Orde een advies op te stellen over eenoudergezinnen.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de werkzaamheden ter zake was belast, heeft haar advies op 11 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Slipman.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 31 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen (2 onthoudingen) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In de meeste landen van de Europese Gemeenschap, maar vooral in de noordelijke lid-staten, is het aantal eenoudergezinnen sterk toegenomen. Van een structurele aanpak of een coherent beleid ten opzichte van eenoudergezinnen is echter nergens sprake. In het beste geval heeft de groei van het aantal eenoudergezinnen aanleiding gegeven tot *ad hoc*-maatregelen, die steeds zijn genomen met de gedachte dat deze ontwikkeling vooral niet gestimuleerd mag worden en in de hoop dat het tij wel weer zal keren. Eenoudergezinnen zijn hierdoor een sterk benadeelde en geïsoleerde groep gaan vormen en zullen als zodanig op Gemeenschapsniveau geholpen moeten worden. Hierbij moet gebruik worden gemaakt van reeds bestaande programma's op het gebied van gelijke kansen en gezinsbeleid, waarvan ook alleenstaande ouders en hun kinderen ten volle moeten kunnen profiteren. Principieel uitgangspunt van het Gemeenschapsbeleid zou moeten zijn, dat alle gezinnen gelijkkelijk aan het maatschappelijke leven moeten kunnen deelnemen. De voor dit beleid vereiste financiële inspanningen van de overheid moeten worden afgestemd op de individuele inkomenssituatie van de gezinnen.

1.2. In een rapport van de Commissie van januari 1989 wordt vastgesteld dat de nationale cijfers inzake eenoudergezinnen in het algemeen moeilijk met elkaar vergeleken kunnen worden, omdat de definities van de verschillende lid-staten onderling enigszins verschillen en afwijken van de hieronder genoemde standaarddefinitie⁽¹⁾. Het rapport komt niettemin tot de conclusie dat het percentage eenoudergezinnen als aandeel aan het aantal gezinnen met kinderen grosso modo geschat kan worden op:

14 % : Denemarken, Verenigd Koninkrijk
 12-13 % : Duitsland⁽²⁾, Frankrijk
 10-12 % : België, Luxemburg, Nederland
 5-10 % : Spanje, Ierland, Portugal
 5 % : Griekenland

1.3. Het rapport komt tot de voorzichtige conclusie dat ten minste 10 % van de gezinnen met kinderen in de Gemeenschap eenoudergezinnen zijn. Dit cijfer is inmiddels achterhaald en men mag ervan uitgaan dat het in de afgelopen vijf jaar gestegen is.

2. Ontwikkelingen

2.1. De groei van het aantal eenoudergezinnen is voornamelijk toe te schrijven aan het feit dat de ouders uit elkaar gaan of scheiden, en in mindere mate aan de toeneming van het aantal ongehuwde ouders. Het aantal geboorten uit ongehuwden is weliswaar in de afgelopen 20 jaar gestegen, maar in vele gevallen blijken beide ouders samen te wonen. Daarom moeten de statistieken met enige scepsis bekeken worden. Er bestaat geen direct verband tussen het aantal geboorten uit ongehuwden en het aantal eenoudergezinnen. Vaak gaat het nl. om twee-oudergezinnen waarvan de ouders besloten hebben niet te trouwen.

Buitenechtelijke geboorten (*)

Land	1960	1970	1980	1989
België	2,1	2,8	4,1	11,0
Denemarken	7,8	11,0	33,2	45,0
Frankrijk	6,1	6,8	11,4	28,4
Duitsland	6,3	5,5	7,6	10,3
Griekenland	1,2	1,1	1,5	2,1
Ierland	1,6	2,7	5,0	12,6
Italië	2,4	2,2	4,3	6,1
Luxemburg	0,2	4,0	6,0	11,8
Nederland	1,4	2,1	4,1	10,7
Portugal	9,5	7,3	9,2	14,5
Verenigd Koninkrijk	5,2	8,0	11,5	26,6
Spanje	2,3	1,4	3,9	10,0

(*) % van alle levendgeborenen.

(Bron: Eurostat, Bevolkingsstatistieken 1989.)

⁽¹⁾ Deze luidt: „Een eenoudergezin is een ouder zonder partner met ongetrouwde kinderen, die al dan niet met anderen samenwoont.”

⁽²⁾ Cijfers voor de ex-Bondsrepubliek.

2.2. Hoewel er kleine verschillen tussen de nationale statistieken bestaan, komt het EG-rapport toch tot de

slotsom dat met betrekking tot eenoudergezinnen enkele algemene conclusies kunnen worden getrokken:

- De overgrote meerderheid bestaat uit vrouwen.
- De categorie ongehuwden is het kleinst. In de meeste gevallen gaat het om ouders die gescheiden of uit elkaar gegaan zijn.
- Maar weinigen zijn jonger dan 25 jaar.
- Eenoudergezinnen hebben minder kinderen dan twee-oudergezinnen. In de meeste gevallen hebben zij maar één kind.
- Hun kinderen zijn gemiddeld ouder dan kinderen van twee-oudergezinnen.
- De meesten wonen alleen.
- Meer dan de helft verlaten de „eenouderstatus” binnen de vijf jaar ⁽¹⁾.

3. Problemen

3.1. Gezinsinkomen

3.1.1. Kenmerkend is steeds dat het inkomen van eenoudergezinnen beduidend lager ligt dan dat van twee-oudergezinnen. In het Algemeen Europees verslag (*European Omnibus Survey*) van 1987 werd vastgesteld dat 45% van de eenoudergezinnen zich in het onderste kwartiel van de inkomensverdeling bevond en dat velen zelfs onder de armoedegrens leefden. Uit het Luxemburgs onderzoek naar de inkomens blijkt dat eenoudergezinnen veel vaker met armoede geconfronteerd worden dan twee-oudergezinnen.

3.1.2. Slechts voor 10% van de eenoudergezinnen is alimentatie voor de kinderen de voornaamste bron van inkomsten. In de meeste lid-staten waarin alimentatie wordt toegekend, is deze te laag om de werkelijke kosten voor het onderhoud van de kinderen te dekken. Bovendien is alimentatie in de meeste gevallen geen betrouwbare bron van inkomsten. Wanneer alimentatie via de rechtbank moet worden toegekend, duurt het vaak lang voordat het zover is. In vele lid-staten acht men het aandeel van de kinderalimentatie in het inkomen van het eenoudergezin te laag en worden maatregelen genomen om verandering in deze situatie te brengen. Eenoudergezinnen kosten de overheid nl. steeds meer geld en daarom vindt men dat de afwezige ouder zelf méér zou moeten bijdragen tot het gezinsinkomen.

3.1.3. De voornaamste bronnen van inkomsten zijn uitkeringen en/of inkomsten uit beroepsbezigheden. In de meeste landen bestaat wel een uitkeringsregeling, maar de percentuele bijdrage van de uitkeringen tot het gezinsinkomen varieert sterk. In sommige lid-staten is

deze gering, in andere landen vormt de uitkering een belangrijke aanvulling op het inkomen en in weer andere landen is de uitkering de voornaamste bron van inkomsten. In sommige landen bestaan verder nog aanvullende uitkeringen, zoals bijvoorbeeld een gedeeltelijke of volledige woonkostentoeslag. Wanneer de steun verminderd wordt naargelang er andere gezinsinkomsten zijn, heeft dit vaak tot gevolg dat alleenstaande ouders noodgedwongen werkloos blijven en aan de rand van het bestaansminimum leven. Als de eigen inkomsten stijgen, wordt nl. niet alleen de uitkering verlaagd, maar vervallen ook de aanvullende uitkeringen, zoals huursubsidies, en dergelijke, zodat de betrokkene er uiteindelijk op achteruit gaat. Vrouwen verdienen veel minder dan mannen en alleenstaande ouders moeten een groot deel van hun inkomen aan de kinderopvang uitgeven. Dit betekent dat alleenstaande ouders met een baan vaak slechter af zijn dan met een uitkering.

3.1.4. Ook gezinsuitkeringen ter bevordering van de nataliteit helpen de alleenstaande ouder niet, omdat deze meestal minder kinderen heeft dan twee-oudergezinnen.

3.1.5. Frankrijk is het enige land waarin een speciale steunregeling voor alleenstaande ouders bestaat. De API (*allocation de parent isolé*) is een uitkering die betaald wordt aan alleenstaande ouders met kinderen onder de drie jaar of gedurende één jaar aan ouders die alleen komen te staan. In andere landen hebben alleenstaande ouders recht op een beperkte uitkering. In sommige landen komen alleenstaande ouders in aanmerking voor belastingfaciliteiten wanneer hun inkomen boven de belastingvrije voet ligt.

3.1.6. In sommige lid-staten gaan de steunregelingen ervan uit dat alleenstaande ouders buiten de arbeidsmarkt zullen blijven, zolang hun kinderen afhankelijk zijn. In andere landen wordt slechts in de mogelijkheid van een tijdelijke werkonderbreking voorzien.

3.2. Werkgelegenheid

3.2.1. Het percentage werkende alleenstaande ouders is van land tot land zeer verschillend. De cijfers lopen uiteen van minder dan een kwart tot meer dan driekwart van de alleenstaande moeders. In zes landen hebben alleenstaande moeders vaker een baan dan getrouwde of samenwonende moeders, en in drie landen is het omgekeerd. Deze grote verschillen zijn toe te schrijven aan de verhouding tussen het uitkeringsniveau enerzijds en de opleidings-, arbeidsmarkt- en kinderopvangmogelijkheden anderzijds. Sommige landen „dwingen” min of meer tot (her)intreding in het arbeidsproces door bijvoorbeeld slechts gedurende een bepaalde tijd een uitkering te verstrekken; op andere punten nemen zij daarom echter nog niet altijd de nodige maatregelen om tot een positief werkgelegenheidsbeleid te komen. Globaal gezien blijken alleenstaande moeders echter minder vaak een baan te hebben dan alleenstaande vaders. Alleenstaande moeders die een baan hebben, werken langer dan andere moeders. Het komt echter minder vaak voor dat moeders met een zeer jong kind

⁽¹⁾ In het algemeen gebeurt dit doordat zij trouwen of hertrouwen, maar aangezien steeds meer tweede huwelijken tot scheiding leiden wanneer het eerste huwelijk van de betrokkenen op scheiding is uitgelopen, zal een aanzienlijk deel van deze groep, voordat de kinderen zelfstandig worden, opnieuw de „eenouderstatus” krijgen.

werken, ongeacht of zij getrouwd of alleenstaand zijn. Het gemiddelde inkomen van alleenstaande werkende ouders is lager dan het gemiddelde inkomen van tweeverdieners met kinderen, maar ook van gezinnen met kinderen met één kostwinner. Alleenstaande ouders werken meestal in slecht betaalde banen, hoewel vele vrouwen in deze categorie toch een bepaald opleidingsniveau hebben. Bovendien zien veel alleenstaande ouders zich genoodzaakt thuiswerk te verrichten bij gebrek aan goedkope voorzieningen voor kinderopvang; daarbij ontberen zij dan iedere arbeidszekerheid. Om alleenstaande ouders meer kansen op de arbeidsmarkt te geven, moet ervoor gezorgd worden dat ook goedbetaalde betrekkingen voor ze openstaan. Hiervoor is een goede beroepsopleiding nodig, gecombineerd met maatregelen ter bevordering van gelijke kansen waardoor vrouwen toegang krijgen tot traditioneel door mannen gedomineerde sectoren van de arbeidsmarkt.

3.3. Kinderopvang

3.3.1. Een goede kinderopvang is nodig om alleenstaande ouders de gelegenheid te geven, uit het isolement van het eenoudergezin te breken, hun opvoedkundige vaardigheden te ontwikkelen, een opleiding voor een beter betaalde baan te volgen en tot de arbeidsmarkt toe te treden. Over uiteenlopende kinderopvangmogelijkheden in de lid-staten is ruim voldoende documentatie beschikbaar. Het is echter duidelijk dat eenoudergezinnen in de eerste plaats gebaat zijn bij een veel betere en financieel minder kostbare kinderopvang. Deze moet bovendien flexibel zijn opgezet om zowel met de behoeften van werkende ouders als met de maatschappelijke en intellectuele ontwikkelingsbehoeften van de kinderen rekening te houden.

3.4. Huisvesting

3.4.1. Alleenstaande ouders hebben minder vaak een eigen huis dan twee-oudergezinnen. In België is dit 32% tegenover 66% van de twee-oudergezinnen; in Denemarken 1 op 3 tegenover 4 op 5; in Duitsland 22% tegenover 53%, in Frankrijk 17% tegen 24%; in Nederland 15% tegenover 59%; in het Verenigd Koninkrijk 29% tegenover 67%. In een aantal landen woonden eenoudergezinnen meestal in de minst aantrekkelijke sociale woningen of in gesubsidieerde woningen in de minst aantrekkelijke stadswijken. Vele eenoudergezinnen lopen het risico dakloos te worden, wanneer de relatie met de partner verbroken wordt. Deze problemen kunnen niet worden aangepakt zonder een goed programma voor sociale-woningbouw.

3.5. Etnische afkomst of migrantenstatus

3.5.1. Zes procent van de eenoudergezinnen in het Verenigd Koninkrijk behoort tot etnische minderheden: 5% is van Afrikaanse of Caribische en 1% van Aziatische origine. In de Afrikaans-Caribische gemeenschappen, waarin 42,6% van alle gezinnen eenoudergezinnen zijn, is echter sprake van een ander cultureel model.

Hoewel het aantal eenoudergezinnen uit etnische minderheden niet groot is, hebben zij andere of soms bijkomende problemen. Zo kunnen alleenstaande moeders uit de Afrikaanse of Caribische gemeenschap vaak rekenen op de steun uit een ruimere familiekring, zelfs indien ze daarnaast wel met rassendiscriminatie geconfronteerd worden. In sommige gevallen kan deze ruimere gezinsstructuur tot discriminatie leiden als het gaat om het verkrijgen van bijstand. Er zijn tekenen die erop wijzen dat deze afwijkende gezinsstructuur ten onrechte gebruikt wordt als argument om de ouder de aanspraak op de schaarse middelen voor kinderopvang te weigeren. Een niet-Engelsprekende Aziatische moeder heeft het soms heel moeilijk, met name indien zij de gedragscode van haar gemeenschap heeft geschonden en door haar eigen familie wordt verstoten. Elders in Europa betreffen de problemen vaak niet zozeer burgers uit andere lid-staten als wel migrantengroepen die soms niet eens burgerrechten hebben.

3.6. Problemen van jonge moeders

3.6.1. Jonge moeders die nooit getrouwd zijn geweest, vormen de kleinste groep onder de eenoudergezinnen maar hebben bijzondere problemen. Dit geldt vooral wanneer de moeder haar schoolopleiding nog niet heeft afgemaakt of geen enkele beroepsvaardigheid heeft verworven. Het probleem is nl. dat jonge vrouwen met een goede opleiding steeds vaker eerst een carrière willen opbouwen alvorens kinderen te krijgen, terwijl haar minder academisch of beroepsgeschoolde seksegenotes vaak jong kinderen krijgen om zo tot de wereld der volwassenen te behoren en, gezien het algemeen gebrek aan arbeidsmogelijkheden voor jonge vrouwen, maar weinig kans hebben om werk te vinden.

4. Potentiële maatregelen

4.1. Om tot een meer geïntegreerd Gemeenschapsbeleid te komen, zouden de tot nu toe weinig coherente beleidsmaatregelen ten opzichte van eenoudergezinnen gecoördineerd moeten worden. Het Economisch en Sociaal Comité stelt vast dat eenoudergezinnen een benadeelde groep vormen en als zodanig bijzondere behoeften hebben. Het Economisch en Sociaal Comité vindt echter ook dat de te nemen maatregelen steeds ten doel moeten hebben, deze gezinnen te helpen normaal aan het dagelijks leven in de Gemeenschap deel te nemen. Dit doel kan het best worden bereikt door rekening te houden met de bijzondere behoeften van alleenstaande ouders. Zo moet ervoor worden gezorgd dat zij toegang krijgen tot de bestaande programma's voor gelijke kansen en voor gezinnen en eventueel extra steun krijgen om aan deze programma's te kunnen deelnemen. Het Economisch en Sociaal Comité gaat ervan uit dat het voor het herstel van de economische groei en ontwikkeling in vele grote steden nodig is dat alleenstaande ouders aan het arbeidsproces deelnemen.

4.2. Maatregelen ten behoeve van eenoudergezinnen moeten steeds op het principe gebaseerd zijn dat alleenstaande ouders vrij moeten kunnen beslissen of zij wel

of niet willen werken. Wel moet er rekening mee worden gehouden dat alleenstaande ouders waarschijnlijk steeds vaker voor een baan zullen kiezen. Het is niet wenselijk alleenstaande ouders op het moment waarop zij alleen komen te staan, meteen te dwingen te gaan werken, omdat zij er thuis eerst aan moeten wennen alléén voor de opvoeding te staan, alvorens de rol van kostwinner op zich te kunnen nemen. Voor vele eenoudergezinnen en hun kinderen is de confrontatie met het nieuwe leven van eenoudergezin in het begin een traumatische ervaring. Het is dan ook niet in het belang van de kinderen dat ouders tot werken worden gedwongen op een moment waarop daarmee het laatste restje beschuttheid van het gezinsleven dreigt weg te vallen.

4.3. Eenoudergezinnen moeten normaal aan het maatschappelijk leven kunnen deelnemen. Om dit te bereiken zouden de volgende maatregelen moeten worden genomen:

- een algemeen sociaal beleid dat alleenstaande ouders die besloten hebben enige tijd thuis te blijven, de mogelijkheid biedt, opnieuw een beroepsbezigheid uit te oefenen door ze voorrang te geven bij de toegang tot beroepsopleidingen,
- steunregelingen moeten in voorkomend geval zodanig gewijzigd worden, dat werken niet meer onaanvaardbaar wordt gemaakt,
- overheidsmaatregelen om regelmatige betaling van een passende kinderalimentatie af te dwingen en er zo voor te zorgen dat de ouderlijke bijdrage tot het onderhoud van het kind geleverd wordt,
- de Gemeenschap moet ervoor zorgen dat de wetgeving inzake de uitvoering van in andere lidstaten uitgesproken alimentatievonnissen geharmoniseerd en gerationaliseerd worden,
- er moet een huisvestingsbeleid komen dat is afgestemd op de grotere behoefte aan sociale woningen van goede kwaliteit die ontstaat doordat relaties en huwelijken verbroken worden,
- er moet worden gezorgd voor kinderopvang die voorziet in de behoeften van ouder en kind en is afgestemd op de financiële mogelijkheden en de behoeften van het gezin,
- gelijke kansen op het vlak van onderwijs en opleiding, aangezien de alleenstaande kostwinner moet trachten zo goed mogelijk te verdienen,
- invoering van passende belastingfaciliteiten ter ondersteuning van werkende alleenstaande ouders en afschaffing van bestaande faciliteiten waardoor alleenstaande ouders benadeeld worden,
- gelijke kansen op een minimuminkomen voor gezinnen, bestaande uit verdiensten, gezins- en kinderopvang en een uitkeringsregeling die steun biedt aan de laagste inkomensgroep,
- steun aan en verbetering van diensten die alleenstaande ouders voorlichting en advies geven *c.g.* opleidingen bieden, met gebruikmaking van het hele gamma van wettelijke en beroepsopleidingsystemen en sociale voorzieningen.

Gedaan te Brussel, 31 oktober 1991.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
François STAEDLIN

Advies over de Mededeling van de Commissie: „Op weg naar een gemeenschappelijke markt voor distributie — De Handel binnen de Gemeenschap, de handelssector en de voltooiing van de interne markt”

(92/C 14/15)

De Commissie heeft op 16 april 1991 besloten, overeenkomstig artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over bovengenoemde Mededeling.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Andrade.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 31 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Samenvatting van de hoofdpunten

1.1. Het is de bedoeling dat het Commissiedocument het stramien gaat vormen voor het komende werkprogramma van de Gemeenschap. Aangezien echter maar weinig feitenmateriaal over de handelssector in de Gemeenschap beschikbaar is, begint de Commissie met een kort overzicht van deze sector.

1.2. Hierbij komen de volgende punten naar voren:

- binnen de Gemeenschap bestaan zeer grote verschillen, met name in de structuur van de handel in de lid-staten,
- in de afgelopen decennia hebben ingrijpende veranderingen plaatsgevonden; er is sprake van een ware structurele omwenteling,
- de traditionele rol van de handel in de economie is hierdoor sterk gewijzigd: de handel is niet meer een passieve factor, maar een hoofdrolspeler in het economische proces en een gangmaker voor de Europese markt,
- de handel behoudt een sterk nationaal karakter; de meeste handelsbedrijven, zelfs de grootste, oefenen hun activiteiten hoofdzakelijk in één lid-staat uit. Initiatieven om handelsbedrijven te internationaliseren lopen vaak op een mislukking uit.

1.3. Vervolgens wordt het werkprogramma gepresenteerd. Naast concrete voorstellen betreffende het rechtskader en het communautaire beleid die de weg naar de interne markt in de handelssector moeten efenen, wordt bijzondere aandacht besteed aan studies ter verbetering van de kennis van de economische betekenis van de handel in de Europese economie, vooral met het oog op de internationalisering van de sector in verband met de voltooiing van de interne markt.

1.4. In het document wordt voorts het standpunt ingenomen dat de Gemeenschap zich bij het nemen van maatregelen moet laten leiden door het subsidiariteitsbeginsel, en in de eerste plaats de informatie aan de ondernemingen moet verbeteren. Indien tot regelgeving wordt overgegaan, moet deze zodanig zijn dat het internationaliseringsproces niet wordt belemmerd.

1.5. In de samenvatting van het werkprogramma stelt de Commissie concreet de volgende punten aan de orde:

1.6. De werkmethoden

1.6.1. De Commissie wil dat het werkprogramma in het teken van overleg en dialoog komt te staan. Zij pleit ervoor, bij de uitvoering van het programma de handelssector te raadplegen en een permanente dialoog met de sociale partners en de vertegenwoordigers van de consumenten tot stand te brengen.

1.7. Inzicht in de commerciële sector

1.7.1. Statistische kennis

1.7.1.1. De Commissie stelt vast dat het uiterst moeilijk is een goed beeld van de handelssector te krijgen omdat de tot nu toe beschikbare gegevens schaars en onnauwkeurig zijn. (Men hoeft maar te kijken naar de gegevens in de bijlage die in de meeste gevallen sterk uiteenlopen en niet actueel zijn.)

1.7.1.2. Er wordt op gewezen dat nog geen vergelijkende studies kunnen worden gemaakt omdat de lid-staten in de meeste gevallen uiteenlopende begrippen en benamingen hanteren. Een groot bezwaar is dat bij het opstellen van statistieken wordt uitgegaan van productiesectoren. Dit maakt het onmogelijk vast te stellen langs welke distributiekanaalen de goederen op de markt gebracht worden en inzicht te krijgen in de distributiefunctie die de industrie vervult.

1.7.1.3. In dit verband blijkt uit het document van de Commissie dat al een actieprogramma is uitgewerkt voor het opstellen van statistieken in de dienstensector.

1.7.2. Het rechtskader

1.7.2.1. Momenteel legt een onafhankelijk adviesbureau een databank op dit gebied aan, waarvan de eerste resultaten — volgens de Mededeling — in de eerste helft van 1991 hadden moeten worden gepubliceerd.

1.7.3. Structurele ontwikkeling van de distributie

1.7.3.1. De Commissie is voornemens, studies op te stellen over de volgende onderwerpen:

- de veranderende rol van de groothandel, vooral bij de distributie van investeringsgoederen ten behoeve van de industrie,
- de gevolgen van de technologische vooruitgang voor de handel, met name op het vlak van handels- en managementmethoden en betrekkingen tussen distributiebedrijven en producenten, alsmede voor de ontwikkeling van een nieuwe internationale markt voor postorderbedrijven,
- de rol en de aard van handelsverenigingen (franchising, inkoopcombinaties en handelsketens).

1.7.4. Bewustmaking van de handelsbedrijven

1.7.4.1. De Commissie wil de handelsbedrijven bewuster maken van de nieuwe economische ruimte waarbinnen zij zich moeten gaan bewegen en van de internationalisering van de handel. Zij wijst op de belangrijke rol die de bureaus van de Commissie in dit verband kunnen spelen.

1.8. Rechtskader van de distributie in de Gemeenschap

1.8.1. Aangezien de Commissie van mening is dat de regelgeving binnen de perken gehouden moet worden, dringt zij erop aan dat eventuele voorschriften uitsluitend ten doel hebben, de voorwaarden voor toegang tot de Europese markt te verbeteren.

1.8.2. De Commissie stelt voor, een raadplegings- en overlegprocedure in te leiden die gericht is op zelfregeling (gedragscodes en convenanten).

1.8.3. De Commissie wil daarentegen wel bijzondere aandacht besteden aan:

- het rechtskader voor samenwerking tussen ondernemingen,
- de voorschriften voor nieuwe vormen van distributie zonder grenzen (postorderverkoop).

1.9. Communautaire beleidsmaatregelen voor economische samenhang en ontwikkeling

1.9.1. Deze maatregelen bestrijken drie gebieden:

- beroepsopleiding,
- structuurfondsen,
- technologische innovatie.

1.9.2. De Commissie noemt in haar document nieuwe programma's en maatregelen van de Gemeenschap ten behoeve van de handel. Er worden in dit stadium echter geen nieuwe maatregelen voorgesteld omdat de Commissie van mening is dat eerst het bestaande potentieel beter benut moet worden.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité is zeer ingenomen met deze uitstekende Mededeling van de Commissie, waartoe de Raad terecht opdracht heeft gegeven. Hiermee wordt namelijk een belangrijke lacune opgevuld ten aanzien van de distributiesector, die van wezenlijk belang voor de voltooiing van de interne markt is. Helaas zijn de tot nu toe uitgevoerde studies schaars en ongecoördineerd, en is het niet eenvoudig hieruit definitieve conclusies te trekken.

2.2. Voorts is het loffelijk dat de Commissie bij het opstellen van haar Mededeling steeds de moeite heeft genomen, de betrokken partijen, en met name het Comité voor handel en distributie, te horen.

2.3. Het Comité hoopt dat dit document geen dode letter zal blijven, maar dat Directoraat-Generaal XXIII van de Commissie voldoende personeel en middelen zal krijgen om de maatregelen uit te voeren die in de onderhavige Mededeling genoemd worden.

2.4. Naast het programma zelf bevat de Mededeling een aantal uitgangspunten voor een sectoriële aanpak. Het gaat hier om:

- het bepleiten van intensievere deelneming van bedrijven, sociale partners en consumentenvertegenwoordigers aan het uitstippelen van het beleid,
- de erkenning dat de handel een overheersende rol heeft weten te verwerven in een steeds meer door het marktmechanisme beheerste economie. Dit leidt tot grotere intersectoriële vervlechting en maakt een overwegend horizontale benadering noodzakelijk. Het is dan ook belangrijk dat deze sector beter wordt geïntegreerd in de reeds bestaande beleidsmaatregelen van de Gemeenschap,
- de vaststelling dat handel en distributie op het vlak van de Europese integratie duidelijk achterlopen op andere economische sectoren en dat, gezien de bestaande structuurverschillen, meer moet worden gedaan aan programma's en maatregelen ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf (MKB) in de handelssector,
- de overtuiging dat voorlichting en een betere kennis van de sector buitengewoon belangrijk zijn en dat met name de bestaande statistieken moeten worden verbeterd,
- de noodzaak, samenwerking tussen handelsbedrijven te bevorderen en hiertoe voor een duidelijker rechtskader te zorgen.

2.5. Bij een algemene beschouwing van de tekst wil het Comité toch de meest aperte tekortkomingen aanstrepen en met voorstellen voor verbetering komen. Het gaat hier om de volgende punten:

- groot- en kleinhandel moeten op voet van gelijkheid worden behandeld, hetgeen in het Commissiedocument helaas niet het geval is. De kleinhandel bestaat

- voornamelijk uit kleine en middelgrote bedrijven en is volledig afhankelijk van de groothandel, die door betere contacten met de internationale handel een sterke impuls geeft aan de beoogde internationalisering van de handel,
- er wordt onvoldoende rekening gehouden met de specifieke kenmerken van het MKB, te meer daar vele bedrijven in deze sector uiterst kleine gezinsbedrijven zijn met gemiddeld zeer weinig personeel. Zo wordt niet stilgestaan bij de wezenlijke rol die deze bedrijven op economisch, maatschappelijk en cultureel gebied in het Europa van de interne markt spelen. Evenmin worden specifieke maatregelen voor deze bedrijven voorgesteld,
  - de Commissie presenteert een aantal programma's, met name op het vlak van de technologische vernieuwing, maar geeft niet duidelijk aan hoe deze in de handel kunnen worden toegepast. Daar komt nog bij dat (met name de kleine) handelsondernemingen lang niet in staat zijn, deze technologieën en de lijst van mogelijke innovaties ook inderdaad in te voeren,
  - er wordt te weinig de nadruk op gelegd dat de Gemeenschap meer aandacht moet besteden aan de economische en sociale samenhang,
  - ook wordt niet ingegaan op de sociale gevolgen die de invoering van nieuwe technologieën ongetwijfeld zal hebben,
  - de problemen in verband met de beroepsopleiding komen onvoldoende aan bod,
  - het mededingingsbeleid en het sociaal beleid, die ondanks hun horizontale karakter toch een belangrijke invloed op de handelssector hebben, worden in het Commissiedocument veronachtzaamd,
  - ten slotte is er nog een punt dat niet direct met het document te maken heeft, maar wel vermeld moet worden, namelijk het grote gebrek aan financiële mogelijkheden van Directoraat-Generaal XXIII om een dergelijk programma uit te voeren en op grond van de gegeven analyse de noodzakelijke maatregelen te nemen.

2.6. De doelstellingen van het document zullen alleen bereikt kunnen worden indien bovengenoemde verbeteringsvoorstellen worden uitgevoerd, en dat zal in sommige gevallen veel geld kosten. Het is van wezenlijk belang dat de handel niet meer wordt opgevat als een marginale subsector, maar deel gaat uitmaken van een beleid ten aanzien van het bedrijfsleven.

2.7. Het Comité spreekt zijn bezorgdheid uit over het feit dat het erop lijkt dat in de begroting voor 1992 de benodigde middelen voor uitvoering van deze scala van activiteiten niet toereikend zijn. De onderhavige Mededeling van de Commissie geeft aan dat de met uitvoering van de diverse activiteiten gepaard gaande kosten voor 1992 zo'n 1,25 miljoen ecu zullen bedragen. Het Comité geeft de Commissie in overweging, vanuit de begroting voor het algemene MKB-beleid meer geld ter beschikking te stellen van het beleid gericht op

handel en distributie, te meer daar het overgrote deel van de bedrijven in deze bedrijfstak behoort tot het MKB.

3. Bijzondere opmerkingen

In het onderstaande volgen enkele opmerkingen over hoofdpunten van het Commissiedocument die naar het oordeel van het Comité verduidelijkt of verbeterd zouden moeten worden.

3.1. *De sociale gevolgen van de veranderingen in de betrokken sector*

3.1.1. De Commissie heeft verzuimd, aandacht te besteden aan de sociale gevolgen die de veranderingen in de handel voor werknemers en hoofden van kleine bedrijven zullen hebben. Dit zou zij alsnog moeten doen door de gevolgen van de nieuwe ontwikkelingen in deze sector voor de werkgelegenheid en het vereiste opleidingsniveau te analyseren.

3.1.2. Indien de Commissie maatregelen wil nemen, zal zij rekening moeten houden met de standpunten van de sociale partners. Er moeten speciale programma's komen om na te gaan in hoeverre de nieuwe werkmethodes sociaal aanvaardbaar zijn.

3.2. *De band tussen handel en consument*

3.2.1. Vroeger richtte de handel zich hoofdzakelijk op de fabrikant, die een overheersende positie had omdat hij bepaalde welke produkten werden geleverd en tegen welke prijzen en voorwaarden ze moesten worden afgezet.

3.2.2. Tegenwoordig moet de handel in de eerste plaats afgestemd zijn op de consument. De handel moet zich richten naar de wensen van de klant en rekening houden met de heersende smaak en de eisen van de consument.

3.2.3. De consument (zij het een gewoon individu dan wel een onderneming) is niet meer een passief element dat de massaconsumptie „ondergaat”. De ontwikkeling van de welzijnsmaatschappij heeft nieuwe sociaal-culturele patronen gecreëerd die van de consument een actieve deelnemer aan het economische proces maken. De moderne handel is hierbij een ware bondgenoot van de consument geworden en laat geen plaats meer voor degenen die zoveel mogelijk winst willen maken en het „voordeel” voor de consument verminderen door slechtere kwaliteit aan te bieden.

3.2.4. Wat verkocht wordt, hangt in grote mate af van de manier waarop het verkocht wordt, van de vorm dus waarin een produkt (dat niet alleen een materieel goed is, maar waaraan ook een dienstverlening is verbonden) aan de consument wordt aangeboden.

3.2.5. Handel is dus in de eerste plaats dienstverlening. Dit geldt zowel voor de bediening, de toegankelijkheid en de mobiliteit, de aanbiedingsvorm van de

produkten, de service vóór en na verkoop, de omvang van het waren aanbod en de leverantiemethodes (naast de uitbreiding van de postorderverkoop neemt ook de huisverkoop weer toe). Maatstaf voor de beoordeling van de handel is het volledige dienstenpakket en niet uitsluitend de goederenafzet.

3.2.6. De consument is het meest gediend bij een kwalitatieve verbetering van de handel en een grotere invloed ervan in de economie.

3.2.7. Hiermee zal de Gemeenschap rekening moeten houden, wanneer zij terecht de kwaliteit van het bestaan en de bescherming van de consument wil verbeteren.

3.2.8. De Commissie zou ervoor moeten zorgen dat het Raadgevend Consumentencomité en de Commissie voor handel en distributie regelmatig samen in vergadering bijeenkomen.

3.2.9. De dialoog tussen consumenten en producenten, waarover het Comité reeds enkele jaren geleden een advies heeft uitgebracht, zou met name in de distributiesector in toepassing moeten kunnen worden gebracht.

3.2.10. Deze dialoog zou ook tot afspraken moeten leiden tussen consumenten en distributeurs in het kader van een zelfregulering. De Commissie wordt uitgenodigd de basisvoorwaarden voor een dergelijke dialoog te formuleren.

3.3. *De Europese handel als belangrijke cultuurfactor*

3.3.1. In tegenstelling met andere regio's in de wereld heeft Europa een sterke handelstraditie die gebaseerd is op eeuwenoude handelspraktijken en op actieve betrekkingen met andere volkeren en beschavingen. In Europa is handel altijd actief bedreven. Als zodanig is de handel niet los te maken van de Europese geschiedenis en verwezenlijkingen.

3.3.2. Voor de Europeanen is handel altijd meer geweest dan uitsluitend vervoer en verkoop van goederen. Handel werd gekenmerkt door vakmanschap en een bepaalde levenswijze. Het leven in de steden draait om de handel, die een animerende functie heeft. Dit is vandaag de dag heel belangrijk wanneer men bedenkt dat de markt en de consument veel meer invloed hebben gekregen op het economische gebeuren.

3.3.3. Handel dient niet meer uitsluitend ter bevrediging van economische behoeften. Steeds meer wordt getracht de behoeftenbevrediging tot een vrijetijdsbesteding te verheffen door kopen tot een plezier te maken.

3.3.4. Op deze manier worden handelsondernemingen meer afhankelijk van hun omgeving. Zo ontstaat in eerste instantie een culturele band tussen potentiële kopers en de plaats waar de winkels gevestigd zijn. Hierbij gaat het er niet meer hoofdzakelijk om dat bepaalde produkten aangeboden worden, maar in de eerste plaats dat deze plaats aantrekkelijk is.

3.3.5. Anderzijds heeft de handel een informatieve/instructieve functie die andere commerciële activiteiten niet hebben. Persoonlijke bediening houdt steeds meer in dat de consument informatie en advies krijgt. Hierdoor is hij beter ingelicht en wordt hij veeleisender. Dit komt op zijn beurt de kwaliteit van de sector ten goede.

3.3.6. Aan het bovenstaande zijn twee belangrijke consequenties verbonden:

- de handel (vooral de kleinhandel) is onmisbaar voor het weer tot leven brengen van de stadscentra,
- de internationalisering van de handel verloopt moeizaam omdat onvoldoende rekening wordt gehouden met de culturele verschillen tussen de diverse lidstaten en regio's, en zal slechts kunnen slagen indien de handel zich aan deze verschillen weet aan te passen.

3.4. *Concurrentiebelemmeringen*

3.4.1. Het streven van de Commissie, zelfregulering van de handelssector in de Gemeenschap te bewerkstelligen en zo weinig mogelijk met richtlijnen en rechtsvoorschriften te werken, valt toe te juichen. Dit neemt niet weg dat het kader waarbinnen de handel moet werken, van land tot land verschillend is, hetgeen tot ongelijke behandeling en daardoor tot oneerlijke concurrentie leidt. Er bestaan niet alleen institutionele en administratieve verschillen, maar ook fiscale en financiële verschillen die voortvloeien uit nationale voorschriften en praktijken en vaak zelfs uit regionale of plaatselijke overheidsbepalingen.

3.4.2. Het Comité vindt dat in het programma meer aandacht aan deze verschillen moet worden besteed en dat maatregelen moeten worden genomen om ze te doen verdwijnen. Soms wordt er teveel van uitgegaan dat concurrentiebeperkingen zich op bedrijfsniveau (overleg en dergelijke) situeren, terwijl het kader waarbinnen de ondernemingen werkzaam zijn, en dat juist voor handelsondernemingen van doorslaggevende betekenis is, onderschat wordt.

3.4.3. Wanneer de concurrentie tussen ondernemingen groter wordt, kan het voorkomen dat deze trachten door oneerlijke praktijken hun eigen marktaandeel te handhaven of uit te breiden. Dit is alleen mogelijk omdat de mededingingswetgeving lacunes vertoont die dringend moeten worden opgevuld.

3.4.4. Nauwere samenwerking tussen ondernemingen moet als een natuurlijke en voor de handel onontbeerlijke ontwikkeling worden gezien. Het voortbestaan van de kleine en middelgrote handelsondernemingen loopt voortdurend gevaar als zij niet tot een samenwerking kunnen komen die hun slagkracht vergroot. De Commissie zou in deze een duidelijk standpunt moeten innemen.

3.5. *Nieuwe handelstechnologieën*

3.5.1. Het Comité stemt in met de publikatie van een aanbesteding voor proefprojecten ter ontwikkeling van

moderne handelsmethoden waarbij nieuwe technologieën worden toegepast (91/C 209/11).

3.5.2. Dergelijke programma's zijn bij uitstek geschikt om de modernisering van de handel te bevorderen. Wel moet Directoraat-Generaal XXIII voldoende middelen krijgen om deze programma's te kunnen uitvoeren.

3.6. *Informatie*

3.6.1. Informatie vormt zonder twijfel een van de grootste problemen van de handel en de distributie in de Gemeenschap. Afgezien van het feit dat er veel betere statistieken moeten komen, is het belangrijk dat de informatie die het bedrijfsleven nodig heeft, bijeengebracht wordt, maar vooral dat de bedrijven hiertoe toegang krijgen. Dit betekent dat moet worden gezorgd voor een bedrijfsvriendelijke informatie, dit wil zeggen dat bedrijven nuttig gebruik moeten kunnen maken van deze informatie. Deze informatie moet daarom specifiek zijn: men denke daarbij aan databanken, automatisering van boekhouding en management, marktstudies, gegevens over nieuwe handelstechnieken, opleidingsniveau van personeel en personeelskosten, bekendmaking van vraag en aanbod op het vlak van handel en/of samenwerking. Indien al deze gegevens goed zijn afgestemd op de situatie in de sector, kunnen zij waardevolle instrumenten zijn.

3.6.2. Het Comité wijst op de belangrijke rol die de Euro-Info-Centra in dit verband kunnen spelen, mits zij in de gelegenheid worden gesteld de doelstellingen te verwezenlijken die aan de oprichting ervan ten grondslag liggen.

3.6.3. De Commissie zou voorts publikaties over de handel moeten uitbrengen. Met name zou zij een brochure moeten opstellen over communautaire programma's voor de handelssector, waarin wordt uiteengezet op welke voorwaarden de bedrijven ervoor in aanmerking komen en welke weg zij daartoe moeten volgen (hier wordt met name gedacht aan de in de Mededeling genoemde programma's die bij de meeste ondernemingen onbekend zijn).

3.6.4. Ook uitwisseling van ervaringen tussen nationale handelsorganisaties is van groot belang en mag in het programma niet worden vergeten. Tevens moet de Commissie zich voor ogen houden dat deze organisaties van grote betekenis zijn voor de verspreiding van informatie.

3.7. *Financiering van investeringen in kleine en middelgrote handelsondernemingen*

3.7.1. In de handel heeft het MKB steeds meer moeite om aan financieringsbronnen te komen. Het is bijvoorbeeld zeer onbillijk dat handelsondernemingen gediscrimineerd worden wanneer het gaat om financiering door de Europese Investeringsbank (EIB). Dit druist geheel in tegen de geest van het Commissiedocument. De Commissie zou aan dit probleem bijzondere aandacht moeten besteden.

3.7.2. Ook vindt de Afdeling dat de herziening van de structuurfondsen, waarbij alle sectoren nu gelijke toegang tot kredieten hebben, de handel weinig gebaat heeft. De enige vermelding van steun van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) betreft de steunregeling ter modernisering van de Portugese handel. Het handelsbeleid zou via de genoemde programma's ernaar moeten streven, de beoogde economische en sociale samenhang te vergroten en de handel in de meest achtergebleven gebieden te moderniseren, ten einde ongelijkheden te verminderen die de internationalisering in de weg staan.

3.7.3. Talrijke initiatieven van jongeren die met een handelsactiviteit willen beginnen, worden in de kiem gesmoord omdat de betrokkenen geen toegang tot het nodige financieringskrediet krijgen. Zij beschikken namelijk niet over een echt vermogen dat door de geldschieter als leninggarantie wordt aanvaard. In sommige landen, met name in Duitsland, zijn echter bij de onderlinge waarborgmaatschappijen voor de handel met openbare financiële middelen speciale kredietfondsen in het leven geroepen waarmee jongeren die een bedrijf willen oprichten de nodige dekking kan worden verschaft. De Commissie zou er goed aan doen, soortgelijke mogelijkheden in het kader van het NCI-programma te creëren.

3.7.3.1. Het Comité behoudt zich voor, zich later over dit onderwerp uit te spreken in een advies dat bijvoorbeeld betrekking zou kunnen hebben op de Mededeling van de Commissie over de rol van de onderlinge waarborgmaatschappijen bij de financiering van het MKB in de Europese Gemeenschap [doc. ESC(91) 1550 def. van 5 september 1991].

3.8. *Beroepsopleiding*

3.8.1. In een arbeidsintensieve sector als de handel is verbetering van het opleidingsniveau van werkgevers en werknemers ongetwijfeld een prioritaire doelstelling. Het opleidingsniveau bepaalt namelijk de kwaliteit van de dienstverlening en is noodzakelijk voor een goede toepassing van de modernste handelstechnieken.

3.8.2. Het Comité is van mening dat op dit gebied nauw tussen de sociale partners moet worden samengewerkt. Het door de Commissie genoemde voorbeeld — de door het CECD (Confédération européenne du Commerce de Détail) en EURO-FIET (Organisation régionale européenne de la Fédération internationale des employés, des techniciens et des cadres) voorbereide mededeling over beroepsopleiding — moet een stap in de goede richting genoemd worden. Er moeten onverwijld andere soortgelijke initiatieven komen. In dit verband moeten ook de werkcontacten tussen FEWITA (Federation of European Wholesale and International Trade Associations) en EURO-FIET over kwalificaties in de groothandel worden genoemd.

3.8.3. Een Gemeenschapsbeleid in deze sector moet volgens de Afdeling met name aandacht besteden aan de volgende zes punten:

- De formulieren die de bedrijven moeten invullen, zijn te ingewikkeld en moeten vereenvoudigd worden zonder dat dit ten koste gaat van het toezicht op de steunbesteding of de doeltreffendheid van de maatregelen.
- Er moet voor voldoende opleiders worden gezorgd.
- Leidinggevend personeel, met name in het MKB, moet goed worden opgeleid.
- Bijscholing moet gestimuleerd worden.
- Er moet steun worden verstrekt voor handelsopleidingen, met name indien deze georganiseerd worden door regionale, lokale of gemeentelijke handelsorganisaties. In de minst ontwikkelde gebieden van de Gemeenschap is de handel namelijk één van de weinige economische activiteiten en de voornaamste ontwikkelingsfactor.
- Het Force-programma moet worden ondersteund en tot alle handelsondernemingen worden uitgebreid.

3.9. *Betere kennis van de sector*

3.9.1. Het is ook belangrijk dat steun wordt verleend aan studies over de handel in de Gemeenschap.

3.9.2. Gezien de huidige kennis van de sector lijkt het wenselijk dat naast algemene en zeer waardevolle studies op communautair niveau in samenwerking met de lid-staten ook studies worden uitgevoerd op regionaal, nationaal of brancheniveau, zodat men een duidelijker beeld krijgt van de toestand van de handel in de Gemeenschap.

3.9.3. Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie om een aantal studies uit te voeren, en stelt voor hieraan nog de volgende onderwerpen toe te voegen:

- verhouding tussen de verschillende vormen van handel, en in het bijzonder tussen de grote ondernemingen en het MKB in het Europa van de interne markt,
- grensverkeer in de handel: kenmerken en mogelijke bijdrage tot een betere integratie/internationalisering van de handel,
- commerciële toepassing van nieuwe technologieën in het MKB,
- vormen van samenwerking tussen bedrijven op communautair niveau (studie van concrete gevallen),
- de nieuwe handel en het koopgedrag van de consument.

3.10. *Grotere invloed van belangengroeperingen*

3.10.1. De grote politieke veranderingen van de laatste tijd hebben ertoe geleid dat ondernemingen, sociale partners en consumentenvertegenwoordigers een steeds belangrijker rol gaan spelen. Ook voor de Commissie is dit duidelijk, en in haar Mededeling schaarft zij zich uitdrukkelijk achter dit zelfreguleringsmechanisme.

3.10.2. Daarom pleit het Comité voor actievere en permanente betrekkingen tussen de Commissie en de belangenorganisaties. Deze betrekkingen zouden deel moeten gaan uitmaken van het programma, dat op deze manier efficiënter en minder bureaucratisch zou kunnen worden uitgevoerd.

3.10.3. Concreet komt dit er voor handel en distributie op neer dat de Europese verbonden van handelsorganisaties — CECD/FEWITA (Europese verbonden van klein- en groothandel) — erkend moeten worden als permanente gesprekspartners van de Commissie, zoals dit in de industriector al gebeurd is met de Unie van Industriefederaties der Europese Gemeenschap (UNICE).

3.10.4. Ook de Kamers van Koophandel en de handelscoöperaties moeten voldoende steun krijgen om hun belangrijke activiteiten te kunnen voortzetten.

3.11. *Economische en sociale samenhang*

3.11.1. Eén van de doelstellingen van het Verdrag van Rome is de economische en sociale vooruitgang van de lid-staten te verzekeren en daartoe de barrières die Europa verdelen te verwijderen. Voorts wordt erkend dat de verwijdering van de bestaande hinderpalen eensgezind optreden vereist ten einde de gestadige expansie, het evenwicht in het handelsverkeer en de eerlijkheid in de mededeling te waarborgen.

3.11.2. Verdere doelstellingen zijn de eenheid van de volkshuishoudingen te versterken en het verschil in niveau tussen de verschillende gebieden te verminderen.

3.11.3. Door middel van een gemeenschappelijke handelspolitiek wil de Gemeenschap bijdragen tot de geleidelijke opheffing der beperkingen in het internationale handelsverkeer.

3.11.4. In artikel 3 van het Verdrag van Rome worden deze doelstellingen onderschreven en wordt de rol van de Gemeenschap vastgelegd ten aanzien van:

- de invoering van een regime waardoor wordt gewaarborgd dat de mededinging binnen de Gemeenschappelijke markt niet wordt vervalst,
- het toepassen van procedures welke het mogelijk maken het economisch beleid van de lid-staten te coördineren en de verstoring van het evenwicht in hun betalingsbalans tegen te gaan.

3.11.5. Economische vooruitgang en expansie, evenwicht in het handelsverkeer, eerlijke mededinging, convergentie van de economieën en vermindering van de verschillen: dit zijn nu juist de voorwaarden voor de totstandkoming van een interne markt. Een gemeenschappelijk handelsbeleid en de geleidelijke afschaffing van handelsbeperkingen tussen de lid-staten zijn bij uitstek geschikt om dit doel te bereiken, aangezien zij leiden tot het vrije verkeer van goederen, de afschaffing van douanerechten tussen de lid-staten, de ontwikkeling

van een gemeenschappelijk douanebeleid en de afschaffing van kwantitatieve beperkingen tussen de lid-staten.

3.11.6. Deze algemene basisdoelstellingen van de Gemeenschap, die uiteindelijk een weerspiegeling zijn van hetgeen onder economische en sociale samenhang wordt verstaan, komen in de Mededeling van de Commissie niet goed tot hun recht.

3.11.7. In de Mededeling wordt zeer terecht het volgende vastgesteld: Niettemin is de Europese handel nog steeds langs nationale lijnen verdeeld; bijzonder weinig handelsbedrijven hebben een aanzienlijk marktaandeel buiten het land van herkomst.

3.11.8. Het ontbreken van een doelmatige wetgeving heeft er recentelijk in sommige lid-staten toe geleid dat talrijke bedrijven uit MKB het loodje hebben moeten leggen, hetgeen onherstelbare gevolgen heeft voor zowel de stadscentra als het platteland, terwijl de consument er slechts in bescheiden mate mee gediend is, en de sociale gevolgen aanzienlijk zijn. Dit alles is het resultaat van de wildgroei van supermarkten in sommige lid-staten.

3.11.9. Het probleem van de supermarkten mag nooit op korte termijn worden gezien, maar moet altijd op middellange en lange termijn worden beschouwd tegen de veel ruimere achtergrond van de noodzaak, in de lid-staten een evenwichtige handelsstructuur tot stand te brengen.

3.11.10. Wil de economische en sociale samenhang een werkelijke betekenis krijgen, dan moet de Commissie in haar werkprogramma het volgende opnemen:

- een aanbeveling aan de lid-staten om de historische handelscentra in de steden, die voor de bevolking tevens een plaats van ontmoeting en vertier zijn, te stimuleren en te beschermen,
- programma's ter ondersteuning van projecten van lokale verenigingen van handelaren of samenwerkingsprojecten van bedrijven in traditionele winkelwijken van de stadscentra, die ertoe kunnen bijdragen dat deze geanimeerd blijven en niet leeglopen,
- steun voor projecten van winkelurbanisme, met name om te voorkomen dat in de woonbuurten — ongeacht of deze zich al dan niet in de buitenwijken van de steden bevinden — alle winkels verdwijnen, zoals nu het geval is,
- de door de lid-staten genomen maatregelen ter bescherming van de stadscentra moeten ten doel hebben, deze leefbaar te houden; zij mogen er niet op gericht zijn bepaalde vormen van handel tegen concurrentie te beschermen.

3.11.11. Ten slotte wil het Comité de Commissie erop wijzen dat de communautaire handel bijzonder gevoelig is voor veranderingen in de economische context. Zo moet vooral rekening worden gehouden met de eventuele negatieve gevolgen voor de handelsondernemingen van wijzigingen in de wettelijke voorschriften op financieel en fiscaal gebied, of met betrekking tot milieu, hygiëne en veiligheid op het werk alsmede in de normaliseringsvoorschriften.

Gedaan te Brussel, 31 oktober 1991.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
François STAEDLIN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende wijziging van Verordening (EEG) nr. 3835/90 wat het stelsel van algemene tariefpreferenties betreft dat wordt toegepast op bepaalde produkten van oorsprong uit Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua en Panama

(92/C 14/16)

De Raad heeft op 19 augustus 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor externe betrekkingen, handels- en ontwikkelingsbeleid, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 22 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Liverani.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Het Economisch en Sociaal Comité stemt van harte in met het voorstel bijstand van buitengewone en tijdelijke aard te verlenen aan de landen die partij zijn bij het algemeen verdrag inzake economische integratie voor Midden-Amerika (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras en Nicaragua) alsmede aan Panama, door hun een soortgelijke regeling inzake algemene tariefpreferenties toe te kennen als is toegestaan aan Bolivia, Colombia, Ecuador en Peru.
2. Ook het Comité acht het dringend noodzakelijk de landen die gelegen zijn op de Midden-Amerikaanse landengte te helpen hun handel te diversifiëren en zowel kwalitatief als kwantitatief te verbeteren. Aangezien deze landen zich op het ogenblik in een precaire fase bevinden van het proces van vrede en democratisering, dient elke mogelijkheid te worden benut die zou kunnen bijdragen tot grotere economische en sociale stabiliteit.
3. De voorgestelde uitbreiding van de regeling inzake tariefpreferenties tot de Midden-Amerikaanse landen vormt zeker een bijdrage tot de verbetering van de economische situatie. Het moet echter duidelijk zijn dat zowel wat de omvang van de hulp als de geschiktheid van de middelen betreft, verdere maatregelen noodzakelijk zijn om de problematische situatie waarin de betrokken landen zich bevinden te verbeteren in het kader van een consistent ontwikkelingsbeleid. Het Comité verwijst in dit verband naar de kritische opmerkingen die het gemaakt heeft in zijn advies over uitbreiding van de algemene tariefpreferenties welke van toepassing zijn op bepaalde produkten afkomstig uit de minst ontwikkelde landen, tot Bolivia, Colombia en Peru⁽¹⁾.
4. Hoewel het Comité in wezen zijn twijfels heeft over de doeltreffendheid van de voorgestelde maatregelen, vindt het de uitbreiding van de speciale regeling die in het kader van de algemene tariefpreferenties geldt voor de Andes-landen, tot belangrijke landbouwprodukten afkomstig uit de zes landen van Centraal-Amerika alleen al gerechtvaardigd uit het oogpunt van gelijke mededingingsvoorwaarden. Aangezien het aanbod van exportgoederen uit de Andes-landen sterk overeenkomt met dat van de Midden-Amerikaanse staten, zou de toekenning van tariefpreferenties aan de Andes-landen tot, weliswaar onbedoelde, indirecte benadeling van de landen van Midden-Amerika leiden, wat niet aanvaardbaar is gezien het feit dat zij in dezelfde moeilijke sociaal-economische situatie verkeren.
5. Het Comité wijst er echter op dat deze voor het herstel van het evenwicht in de concurrentieverhoudingen noodzakelijke geografische uitbreiding van de regeling van het stelsel van algemene tariefpreferenties (SAP), de doeltreffendheid van het gekozen middel wel verder afzwakt. Het Comité betreurt in dit verband dat de Gemeenschap dikwijls het stelsel van algemene preferenties aangrijpt om problemen van de meest uiteenlopende aard op te lossen.
6. Hoewel in de landen van Midden-Amerika het probleem van de drugshandel en -productie, meer bepaald de teelt en verwerking, nog niet dezelfde omvang heeft aangenomen als in enkele Andes-landen, heeft de situatie zich inmiddels zo verergerd dat ingrijpen dringend noodzakelijk is geworden.
7. Juist met het oog op de problematiek van de teelt wordt het duidelijk dat gebruikmaking van de SAP-regeling beslist maar een zeer beperkte bijdrage tot de oplossing van het vraagstuk kan betekenen. Zolang er betaalkrachtige afnemers van verdovende middelen zijn, zullen de te behalen winsten de boeren er immers toe aanzetten produktierisico's te lopen en in sterke mate immuun maken voor prikkels tot de aanplant van alternatieve gewassen. Een consequent antidrugsbeleid moet dan ook beginnen bij de bestrijding van de consumptie en de handel en verspreiding van verdovende middelen.
8. Het Comité herinnert in dit verband aan zijn advies over het „stelsel van algemene preferenties: richtsnoeren voor de jaren '90"⁽²⁾, waarin het zich heeft

⁽¹⁾ PB nr. C 332 van 31. 12. 1990, blz. 21.

⁽²⁾ PB nr. C 69 van 18. 3. 1991, blz. 9.

uitgesproken voor concentratie van de algemene tariefpreferenties en voor een betere afstemming van de regeling op andere dynamische beleidsmaatregelen ter ondersteuning van de ontwikkelingslanden.

9. Het Comité juicht dan ook toe dat met de landen van Midden-Amerika regelmatig een politieke dialoog

wordt gevoerd, wat moet worden gezien als een poging om tot een nieuwe vorm van internationale samenwerking te komen waarbij politieke en economische inzet nauw met elkaar verweven zijn. Het Comité is bereid deze dialoog ook op het niveau van de sociaal-economische kringen te voeren, om ook met betrekking tot de ontwikkelingslanden in Centraal-Amerika voor een gedecentraliseerde samenwerking te zorgen.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

*De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité*

François STAEDLIN

Advies over:

- het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende verlenging in 1992 van de toepassing der Verordeningen (EEG) nrs. 3831/90, 3832/90 en 3835/90 van de Raad van 20 december 1990, houdende toepassing van algemene tariefpreferenties voor het jaar 1991 op bepaalde produkten van oorsprong uit ontwikkelingslanden en
- het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende verlenging in 1992 van de toepassing van Verordening (EEG) nr. 3834/90 van de Raad van 20 december 1990, houdende verlaging voor het jaar 1991 van de heffingen voor bepaalde landbouwprodukten van oorsprong uit ontwikkelingslanden ⁽¹⁾

(92/C 14/17)

De Raad heeft op 30 augustus 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de bovengenoemde voorstellen.

De Afdeling voor externe betrekkingen, handels- en ontwikkelingsbeleid, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 22 oktober 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Liverani.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 290e zitting (vergadering van 30 oktober 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Het Economisch en Sociaal Comité stemt in met voorlopige verlenging van het in 1991 van kracht zijnde stelsel tot na 1 januari 1992, in de hoop dat de onderhandelingen in het kader van de Algemene Overeenkomst betreffende tarieven en handel (GATT)/Uruguay-Ronde

spoedig zullen kunnen worden afgerond en daarmee de herziening van het stelsel van algemene tariefpreferenties voor de jaren negentig kan worden afgesloten.

2. Het Comité dringt er bij de Commissie op aan, na afloop van de GATT-onderhandelingen, zo snel mogelijk met een compleet voorstel voor een herzien stelsel van algemene tariefpreferenties (SAP) te komen, in het licht van de resultaten van de Uruguay-Ronde.

⁽¹⁾ PB nr. C 228 van 3. 9. 1991, blz. 3-6.

3. Het Comité gaat ervan uit dat bij de uitwerking van een nieuw SAP rekening zal worden gehouden met de in zijn advies over het „Stelsel van algemene preferenties: richtsnoeren voor de jaren 90”⁽¹⁾ gemaakte opmerkingen. Dit geldt ook voor het daarin vervatte voorstel alle landen waarvan het bruto binnenlands produkt (BBP) per hoofd van de bevolking boven dat van een van de lid-staten ligt in principe van de SAP-preferenties uit te sluiten. Bovendien mag in het kader

---

⁽¹⁾ PB nr. C 69 van 18. 3. 1991, blz. 9.

van de herziening niet worden verzuimd de regels omtrent de oorsprong m.b.t. de begunstigde landen te vereenvoudigen en te verbeteren.

4. Daar het voor 1991 geldende stelsel praktisch onveranderd zou moeten blijven, verwijst het Comité nogmaals naar zijn advies over de voorstellen van de Commissie aan de Raad betreffende de toepassing van algemene tariefpreferenties in de Gemeenschap in 1991⁽²⁾.

⁽²⁾ PB nr. C 41 van 18. 2. 1991, blz. 14.

Gedaan te Brussel, 30 oktober 1991.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
François STAEDLIN
